

# La traviata

GIUSEPPE VERDI

Amb la col·laboració de:



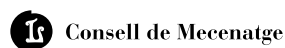
Fundació "la Caixa"



CaixaBank



# Fundació Gran Teatre del Liceu



## Patronat de la Fundació del Gran Teatre del Liceu

### President d'honor

President de la Generalitat de Catalunya

### President del patronat

Salvador Alemany Mas

### Vicepresidenta primera

Àngels Ponsa Roca

### Vicepresidenta segona

Andrea Gavela Llopis

### Vicepresident tercer

Joan Subirats Humet

### Vicepresidenta quarta

Núria Marín Martínez

### Vocals representants de la Generalitat de Catalunya

Lluís Baulenas Cases, Irene Rigau Oliver,

Àngels Barbarà Fondevila

### Vocals representants del Ministeri de Cultura y Deporte

Javier García Fernández, Amaya de Miguel Toral, Joan Francesc

Marco Conchillo, Santiago de Torres Sanahuja

### Vocals representants de l'Ajuntament de Barcelona

Marta Clari Padrós, Josep Maria Vallès Casadevall

### Vocal representant de la Diputació de Barcelona

Joan Carles García Cañizares

### Vocals representants de la Societat del Gran Teatre del Liceu

Javier Coll Olalla, Manuel Busquet Arrufat, Ignasi Borrell Roca,

Josep Maria Coronas Guinart, Àgueda Viñamata y de Urruela

### Vocals representants del Consell de Mecenatge

Luis Herrero Borque, Elisa Durán Montolí, José Manuel Casas

Aljama, Alfonso Rodés Vilà

### Patrons d'honor

Josep Vilarsau Salat, Manuel Bertrand Vergès

### Secretari no patró

Joaquim Badia Armengol

### Director general

Valentí Oviedo Cornejo

## Comissió Executiva de la Fundació del Gran Teatre del Liceu

### President

Salvador Alemany Mas

### Vocals representants de la Generalitat de Catalunya

Àngels Ponsa Roca, Lluís Baulenas Cases

### Vocals representants del Ministeri de Cultura y Deporte

Amaya de Miguel Toral, Antonio Garde Herce

### Vocals representants de l'Ajuntament de Barcelona

Joan Subirats Humet, Marta Clari Padrós

### Vocal representant de la Diputació de Barcelona

Joan Carles García Cañizares

### Vocals representants de la Societat del Gran Teatre del Liceu

Javier Coll Olalla, Manuel Busquet Arrufat

### Vocals representants del Consell de Mecenatge

Luis Herrero Borque, Elisa Durán Montolí

### Secretari

Joaquim Badia Armengol

### Director general

Valentí Oviedo Cornejo

Patrocinadors del 20è aniversari

---

*Telefonica*



FUNDACIÓN  
MUTUAMADRILEÑA

idealista

Naturgy 

Mecenes

---



*Telefonica*

 **Sabadell**  
Fundació



bankinter.



Fundación **BBVA**

FUNDACION  
**ACS**

Naturgy 



Mitjans de comunicació

---

LA VANGUARDIA

el Periódico

EL PAÍS

EL PUNT AVUI+

3 CATALUNYA  
RÀDIO

rtve

TimeOut  
BARCELONA

SER2 CATALUNYA

SPAINMEDIA

ONDA  
CERO

COPE  
CATALUNYA

ABC

ara.cat

MAIN

ÓA ÒPERA  
ACTUAL

RAC1

Patrocinadors

---

 Santander Fundació

 Agbar

ZF CONSORCI  
barcelona  
ZONA FRANCA

enagas

Damm  
Fundació

FUNDACIÓ  
PUIG

GRIFOLS

SEAT MÓ  
URBAN MOBILITY

TRAM



Protectors



Benefactors

Carlos Abril  
Muntsa Alcañiz  
Salvador Alemany  
Fernando Aleu  
José Aljaro  
Lidia Arcos  
Josep Balcells  
Joaquim Barraquer  
David Barroso  
Núria Basi  
Manuel Bertran  
Manuel Bertrand  
Agustí Bou  
Josep M. Bové  
Carmen Buqueras  
Marc Busquets  
Cucha Cabané  
Jordi Calonge  
Joan Camprubi  
Montserrat Cardelús  
Ramon Centelles

Guzmán Clavel  
M. Dolors i Francesc  
Francisco Egea  
Joan Esquirol  
Magda Ferrer-Dalmau  
Albert Foraster  
Mercedes Fuster  
José Gabeiras  
Jorge Gallardo  
Pau Gasol  
Francisco Gaudier  
Anna Gener  
Lluís M. Ginjaume  
Ezequiel Giró  
Enric Girona  
M. Inmaculada Gómez  
Andrea Gömöry  
Casimiro Gracia  
Jaume Graell  
Francisco A. Granero  
Pere Grau

Calamanda Grifoll  
Poppy Grijalbo  
Francesca Guardiola  
Maria Guasch  
Pepita Izquierdo  
Gabriel Jené  
Mónica Lafuente  
Sofia Lluch  
Ma. Teresa Machado  
Rocio Maestre  
Ángel Martínez  
Jaume Mercant  
Josep Milian  
José M. Mohedano  
Juan Molina-Martell  
Joan Molins  
Josep Oliu  
M. Carmen Pous  
Francisco Reynés  
Blanca Ripoll  
Miquel Roca

Pedro Roca-Cusachs  
Josep Sabé  
Francisco Salamero  
Lluís Sans  
María Soldevila  
Jordi Soler  
Karen Swenson  
Manuel Terrazo  
August Torà  
Ernestina Torelló  
Joan Uriach  
Marta Uriach  
Manuel Valderrama  
Josep Viader  
Josep Vilarasau  
Maria Vilardell †  
Oriol Vilardell  
Salvador Viñas

Col·laboradors



Gràcies per  
fer-ho possible

Liceu  Opera  
Barcelona

## **No llencis les cartes d'amor**

Elles no t'abandonaran.  
Passarà el temps, s'esborrarà el desig  
-aquesta fletxa d'ombra-  
i els rostres sensuals, intel·ligents, bellíssims,  
s'ocultaran en un mirall dins teu.  
Cauran els anys i avorriràs els llibres.  
Davallaràs encara,  
i perdràs, fins i tot, la poesia.  
El soroll fred de la ciutat als vidres  
anirà esdevenint l'única música,  
i les cartes d'amor que hauràs guardat,  
la teva última literatura.

*Aiguaforts, 1995*

**Joan Margarit**

**12**

—

Fitxa tècnica

**22**

—

Amb el teló  
abaixat

**16**

—

Orquestra

**34**

—

Sobre  
la producció

**13**

—

Fitxa artística

**30**

—

*La traviata*

**18**

—

Cor

Víctor García  
de Gomar

**38**

—

Argument  
de l'obra

**14**

—

Repartiment

**42**

—

Comentaris  
musicals

44

—  
English synopsis

74

—  
Playlist  
*La traviata*

Víctor García  
de Gomar

60

—  
*La traviata*  
a Liceu

Jaume Tribó

48

—  
La profunda  
empremta d'un  
amor vertader

Javier Pérez Senz

77

—  
Biografies

67

—  
Cronologia

54

—  
Entrevista  
a Speranza  
Scappucci

## **Temporada 2020 / 21**

”

”

# Amb la cultura



Fundació "la Caixa"

## La Fundació "la Caixa" inverteix en cultura per millorar la societat

Treballem per posar la cultura a l'abast de tothom. Des de CaixaForum i CosmoCaixa, col·laborem amb els millors museus del món, fem arribar el teatre i la música arreu del país i utilitzem l'art com a eina per a la millora social.

**La Fundació "la Caixa" és la primera fundació privada del país i una de les més importants del món.**

# La traviata

GIUSEPPE VERDI

## Òpera en tres actes

*Llibret de Francesco Maria Piave basat en La dame aux camélias d'Alexandre Dumas fill*

Del 4 al 30 de desembre

6 de març de 1853: estrena absoluta al teatre la Fenice de Venècia





6 de maig de 1854: estrena de la segona versió, definitiva, al Teatro San Benedetto de Venècia

25 d'octubre de 1855: estrena a Barcelona, al Gran Teatre del Liceu

18 de juliol de 2015: darrera representació al Liceu

**Durada aproximada: 2h 50 min**  
Acte I: 30 min **Entracte: 20 min** Acte II: 65 min  
Entracte: 20 min **Acte III: 35 min**

### Total de representacions al Liceu: 251

Desembre 2020		Torn	
4	19 h	-	
5	19 h	B	
7	19 h	<b>Under35</b>	   
8	18 h	-	Cancel·lada
9	19 h	B	Cancel·lada
10	19 h	PA	Cancel·lada
12	18 h	F	Cancel·lada
13	17 h	PD	Cancel·lada
14	19 h	A	
15	19 h	G	
16	18 h	-	
17	19 h	E	
19	19 h	PB	
20	18 h	T	
21	19 h	D	
22	19 h	-	
23	18 h	-	
27	17 h	-	
28	19 h	PC	
29*	19 h	-	
30	19 h	H	

(\*): Amb audiodescripció



## Fitxa artística

### Direcció musical

Speranza Scappucci

Daniel Montané: 7, 14, 16, 19 i 29  
de desembre

### Direcció d'escena

David McVicar

### Reposició

Marie Lambert

### Escenografia i vestuari

Tanya McCallin

### Coreografia

Andrew George

### Il·luminació

Jennifer Tipton

### Assistència a la coreografia

Colm Seery

### Assistència a la il·luminació

Nicolas Fischtel

**Producció Gran Teatre del Liceu, Scot-  
tish Opera (Glasgow), Welsh National  
Opera (Cardiff), Teatro Real (Madrid)**

### Cor del Gran Teatre del Liceu

Conxita Garcia, directora

### Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu

### Assistència a la direcció musical

Daniel Montané

### Assistents musicals

Véronique Werklé, Vanessa García,  
Rodrigo de Vera, David-Huy Ngu-  
yen-Phong, Jaume Tribó

## Repartiment

### **Violetta Valéry**

Kristina Mkhitarian: 4, 14, 17, 20  
i 29 de desembre

Pretty Yende: 5, 7, 16, 21, 23 i 28 de desembre

Lisette Oropesa: 15, 19, 22 i 27 de desembre

Ermonela Jaho: 30 de desembre

### **Flora Bervoix**

Laura Vila

### **Annina**

Gemma Coma-Alabert

### **Alfredo Germont**

Pavol Breslik: 4, 14, 16, 20, 22, 27  
i 29 de desembre

Dmitry Korchak: 5, 7, 15, 17, 19, 21, 23, 28  
i 30 de desembre

### **Giorgio Germont**

George Gagnidze: 4, 14, 22, 27 i 29 de desembre

Giovanni Meoni: 5, 7, 15, 19, 21, 28

i 30 de desembre

Àngel Òdena: 16, 17, 20 i 23 de desembre

### **Gastone**

Antonio Lozano

### **Baró Douphol**

Gerardo Bullón

### **Marquès d'Obigny**

Tomeu Bibiloni

### **Dotor Grenvil**

Felipe Bou

### **Giuseppe**

Joan Prados: 4, 7, 14, 16, 19, 21, 23, 28  
i 29 de desembre

José Luís Casanova: 5, 15, 17, 20, 22, 27  
i 30 de desembre

### **Criat de Flora**

Lucas Groppo: 4, 7, 14, 16, 19, 21, 23, 28  
i 29 de desembre

Plamen Papazikov: 5, 15, 17, 20, 22, 27 i 30  
de desembre

### **Comissionat**

Dimitar Darlev: 4, 7, 14, 16, 19, 21, 23, 28  
i 29 de desembre

Ivo Mischev: 5, 15, 17, 20, 22, 27  
i 30 de desembre

Amb la col·laboració de:



Hi participen:



Consolato Generale d'Italia  
Istituto Italiano di Cultura  
Barcellona

**Qui ets tu per a parlar d'amor? Què són aquestes noves paraules? Només mira el reflex del teu passat? Quin home et dirà esposa? Quin nen voldria anomenar-te mare?.**

**Alexandre Dumas, fill**  
*La dama de les camèlies*



## Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu

L'Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu és l'orquestra més antiga de l'Estat espanyol. Durant gairebé 170 anys d'història, l'Orquestra del Gran Teatre del Liceu ha estat dirigida per les més grans batutes, d'Arturo Toscanini a Erich Kleiber, d'Otto Klemperer a Hans Knapperstbusch, de Bruno Walter a Fritz Reiner, Richard Strauss, Alexander Glazunov, Ottorino Respighi, Pietro Mascagni, Igor Stravinsky, Manuel de Falla o Eduard Toldrà, fins a arribar als nostres dies amb Riccardo Muti o Kirill Petrenko.

Ha estat la protagonista de les estrenes del gran repertori operístic a la península ibèrica del barroc als nostres dies i al llarg de la seva història ha dedicat també una especial atenció a la creació lírica catalana. Va fer el seu debut el 1847 amb un concert simfònic dirigit per Marià Obiols, essent la primera òpera Anna Bolena, de Donizetti. Des de llavors ha actuat de forma continuada durant totes les temporades del Teatre. Internacionalment cal destacar el Concert per la Pau i els Drets Humans, organitzat per la Fundació Onuart, retransmès des de la seu de les Nacions Unides a Ginebra el passat 9 de desembre del 2017.

Després de la reconstrucció de 1999 han estat directors titulars Bertrand de Billy (1999-2004), Sebastian Weigle (2004-2008), Michael Boder (2008-2012) i, des de setembre del 2012, Josep Pons.

## Intèrprets

### Violí I

- Liviu Morna
- ▲ Olga Aleshinsky
- ▲ Birgit Euler
- Aleksandar Krapovski
- Sergey Maiboroda
- Oleg Shport
- Oksana Solovieva
- Raul Suárez
- Yana Tsanova
- Joan Andreu Bella
- Renata Tanellari
- Oriol Algueró

### Violí II

- ▲ Liu Jing
- ◆ Rodica Monica Harda
- Andrea Ceruti
- Charles Courant
- Piotr Jeczmyk
- Kalina Macuta
- Mijai Morna
- Alexandre Polonski

### Viola

- ▲ Albert Coronado
- ◆ Fulgencio Sandoval
- Bettina Brandkamp
- Marie Vanier
- Anna Aldomà
- Josep Bracero

### Violoncel

- ▲ Òscar Alabau
- ◆ Matthias Weinmann
- Esther Clara Braun
- Juan Manuel Stacey
- Andrea Amador

### Contrabaix

- ▲ Cristian Sandu
- ◆ Jorge Martínez
- Sávio De La Corte
- Francesc Lozano

## Banda en escena

### Arpa

Aida Aragoneses

### Flauta

- ▲ Aleksandra Miletic
- ▲ Sandra Luisa Batista

### Oboè

- ▲ Barbara Stegemann
- Raúl Pérez

### Clarinet

- ▲ Juanjo Mercadal
- Dolores Payá

### Fagot

- ▲ Bernardo Verde
- M. José Rielo

### Trompa

- ▲ Ionut Pogdoreanu
- Pablo Cadenas
- Carles Chordà E.
- Jorge Vilalta

### Trompeta

- ▲ Josep Anton Casado
- Javier Cantos

### Trombó

- ▲ Juan González
- Emilio Almenar
- Ricardo Rodríguez

### Cimbasso

- ▲ José Miguel Bernabeu

### Timpani

- ▲ Artur Sala

### Percussió

Sabela Castro  
David Merseguer  
Alba Rodríguez  
Alejandro Llorens





## Cor del Gran Teatre del Liceu

El Cor del Gran Teatre del Liceu neix juntament amb el teatre el 1847 i protagonitza des d'aleshores les estrenes a l'estat espanyol de la pràctica totalitat del repertori operístic, del barroc als nostres dies. Al llarg d'aquests gairebé 170 anys, el Cor del GTL ha estat dirigit per les més grans batutes, d'Arturo Toscanini a Erich Kleiber, d'Otto Klemperer a Hans Knappertsbusch, de Bruno Walter a Fritz Reiner, Richard Strauss, Alexander Glazunov, Ottorino Respighi, Pietro Mascagni, Igor Stravinsky, Manuel de Falla o Eduard Toldrà, fins a arribar als nostres dies amb Riccardo Muti o Kirill Petrenko, i per els més grans directors d'escena.

El Cor del GTL s'ha caracteritzat històricament per una vocalitat molt adequada per a l'òpera italiana, consolidant un estil de cant de la mà del gran mestre italià Romano Gandolfi assistit pel mestre Vittorio Sicuri, que en fou el director titular al llarg d'onze anys i que creà una escola que ha tingut continuïtat amb José Luis Basso i actualment amb Conxita Garcia. També han estat directors titulars del Cor Peter Burian, Andrés Máspero i William Spaulding.

## Intèrprets

### Sopranos I

Margarida Buendia  
Oiane Gonzalez  
Olatz Gorrotxategi  
Glòria López  
Raquel Lucena  
Encarna Martínez  
Raquel Momblant  
Eun Kyung Park  
Maria Such  
Maria Genís  
Carmen Jimenez  
Natalia Perelló

### Sopranos II

Mariel Fontes  
M<sup>a</sup> Dolors Llonch  
M<sup>a</sup> Àngels Padró  
Elisabet Vilaplana  
Helena Zaborowska  
Mónica Luezas  
Aina Martín

### Mezzo-sopranos

Gema Hernandez  
Guisela Zannerini  
Elisabeth Gillming

### Contralts

Mariel Aguilar  
Sandra Codina  
Hortènsia Larrabeiti  
Yordanka Leon  
Elizabeth Maldonado  
Ingrid Venter

### Tenors I

Josep M<sup>a</sup> Bosch  
José Luis Casanova  
Xavier Martínez  
José Ant<sup>o</sup> Medina  
Daniel Muñoz  
Joan Prados  
Llorenç Valero  
Sung Min Kang

### Tenors II

Omar A. Jara  
Graham Lister  
Marc Rendon  
Carlos Cremades  
Jorge A Jasso

### Barítons

Xavier Comorera  
Gabriel Diap  
Lucas Groppo  
Miquel Rosales  
Plamen Papazikov  
Ramon Grau  
Joan Josep Ramos

### Baixos

Dimitar Darlev  
Ignasi Gomar  
Ivo Mischev  
Miguel Ángel Currás

## Figurants

### Ballarins

Marian Alquézar  
Luís Angulo  
Alberto Aymar  
Héctor Chicote  
Valentín Pagliaricci  
Isabel Galera  
Eva M. Jiménez  
Ana I. Martín

### Actors

Juli Bellot  
Roger Salvany

**Aconseguir ser tu mateixa  
en un món que constantment  
intenta que siguis diferent  
és l'èxit més gran de tots.**

**Paris Hilton**

**Twitter, 7 d'agost de 2018**





CaixaBank

Millor Entitat

del món en banca

de particulars el 2020

Gràcies als nostres **15 milions de clients i 35.000 empleats**, hem pogut reforçar el compromís amb les persones i la societat en aquest context tan difícil. Això ens ha permès obtenir aquest premi, juntament amb els de **Millor Banc digital en banca de particulars a Espanya el 2020** i **Millor Aplicació mòbil de banca de particulars a l'Europa Occidental 2020**, que atorga *Global Finance*.

#AmbTuAraMésQueMai



# AMB EL TELÓ ABAIXAT

# Compositor

Giuseppe Verdi (1813-1901) és el màxim exponent de l'òpera italiana de la segona meitat del segle XIX. *La traviata* és, cronològicament parlant, l'última de les òperes integrades en la coneguda com a “trilogia popular” verdiana, iniciada amb *Rigoletto* (1851) i continuada amb *Il trovatore* (1853). *La traviata* ha acabat esdevenint una de les òperes més cèlebres de la història, adaptada a tota mena de formats a l'escenari i també a les pantalles de cinema. Verdi aconsegueix perfilar els trets psicològics dels personatges amb afinats cops de teatre, a més de crear una ambientació festiva i alhora llòbrega per ressaltar la complexitat de la seva protagonista. El caràcter disbauxat i decadent del París del segle XIX és el marc ideal per a una òpera que planteja obertament, i per primer cop en la història del gènere, la vida d'una cortesana. La trama es basa en fets reals.

Ballarins a l'assaig de *La traviata*



# Libret i llibretista

L'origen literari d'aquesta cèlebre òpera que tanca la trilogia popular verdiana és *La dame aux camélias* d'Alexandre Dumas fill, l'emblemàtic dramaturg francès que va adaptar el 1852 la seva pròpia novel·la (publicada quatre anys abans) per al teatre, cosa que va permetre Verdi assistir a una funció que el va esperonar a adaptar el text per a l'escena operística. La fama de la peça va transcendir les fronteres del teatre parlat i Francesco Maria Piave –poeta oficial dels teatres venecians- va adaptar-la per a un llibret al qual Verdi va posar una música que serveix a la perfecció la trama i el retrat dels personatges protagonistes, especialment Violetta Valéry, la dama de les camèlies de la novel·la dumasiana.

Gemma Coma-Albert, Laura Vila,  
Tomeu Biblioni, Felipe Bou



# Estrena

El mateix teatre que havia acollit l'estrena de *Rigoletto* (la Fenice de Venècia) emmarcava les primeres funcions de *La traviata* (6 de març de 1853) va haver de traslladar l'acció al segle XVIII, per motius de censura. I amb tot, l'estrena va ser un fracàs, perquè presentar la disbauxada vida d'una cortesana dalt d'un escenari d'òpera no era ben vist per la societat puritana.

El fracàs de l'estrena no va impedir, tanmateix, que *La traviata* passés a ser, de seguida, una de les òperes predilectes del públic d'arreu, amb una fama que arriba als nostres dies.

## Estrena al Liceu

Quan l'òpera es va estrenar al Gran Teatre del Liceu (25 octubre de 1855) es va traduir com a *La extraviada* i suposava també la primera funció de *La traviata* a Barcelona. Per a l'ocasió, es van repartir uns fulletons en què es deia “Una mujer que se descarrió, que se separó del recto camino de la virtud y se entregó a toda clase de desórdenes para seguir ciegamente sus pasiones, llega por fin a convencerse de que la religión es solamente la que puede consolar y satisfacer nuestro corazón. La causa primera de este cambio es sin duda el verdadero amor del joven Alfredo, que pudo por fin arrancar a Violeta de su encenagamiento”.



Kristina Mkhitarian



Assaig de La traviata al Gran Teatre del Liceu

**Amami, Alfredo!**

**Sé que voy a quererte sin  
preguntas,  
sé que vas a quererme sin  
respuestas.**

*Bienvenida,*  
**Mario Benedetti**

**Víctor García de Gomar**  
**Director artístic del Gran Teatre del Liceu**

***La traviata***

Permeteu-me que comenci amb una petita història: el pintor Ramon Casas (1866-1932) va iniciar una relació sentimental amb Júlia Peraire l'any 1905. Es van conèixer al Café Maison Dorée de Barcelona i l'atracció va ser tan forta que Júlia esdevindria la musa de Casas en infinitat de quadres. Ella tenia 18 anys; ell, 39. Els orígens de Júlia i la diferència d'edat van provocar molta pressió social i l'oposició de la mare de Casas (membre de l'alta burgesia catalana). Només es casarien quan la mare del pintor ja era morta (l'any 1922, 17 anys després de començar a festejar). Un dels seus quadres més importants és *La Sargantain*, oli de 91 x 63 cm de 1907 que descansa a les parets del Cercle del Liceu.

D'altra banda, el febrer de 1852, Giuseppe Verdi (als 39 anys) i la seva parella, Giuseppina Streponi, assisteixen a una representació teatral de *La dame aux camélias* d'Alexandre Dumas fill. L'impacte va ser tan gran que immediatament va decidir posar-hi música: naixia l'òpera *La traviata*. La parella havia tornat a viure a Busseto el juliol de 1849. El conservador poble italià va rebutjar la Streponi: una soprano bel-

cantista de carrera curta i, per tant, als ulls de la societat, una dona de teatre vivint amb un home sense estar casats. Per les verinoses enraonies va haver de renunciar a anar a l'església.

Dues històries connectades on una parella veu frustrades les seves aspiracions pel judici implacable d'una societat classista i violenta que ha decidit sacrificar una dona innocent a l'altar de la moralitat burgesa. Aquest és també el rerefons d'aquest *capolavoro* verdità.

Verdi, en una carta de 1853 al musicòleg i director d'orquestra Cesare De Sanctis, parlava sobre el procés de composició de *La traviata*: "Vull que siguin temes nous, grandiosos, variats i agosarats. Agosarats fins a l'excés, nous en la forma i ideals per a la composició...".

Després de *Rigoletto* i *Il trovatore*, a *La traviata* Verdi vertebrava el seu concepte de drama musical més proper a la realitat i amb més versemblança al món i les seves complexitats modernes. De fet, està posant en escena una història coetània al París de la seva època. En la seva apropiació de la novel·la de Dumas, Verdi abordava la trà-

gica història d'amor impossible entre una cortesana i un jove burgès en una època marcada pel patriarcat. Violetta és una dona apassionada, commovedora, escandalosa, però també impotent davant l'asfíxia de les convencions socials.

Ser una cortesana elegant de l'època volia dir poder tenir amants, que eren, a la vegada, "mecenes" estables. A la manera d'una geisha japonesa (o com Satine a la pel·lícula *Moulin Rouge*), havien de poder sostenir una conversa en el context de l'alta societat (aristòcrates, músics, literats...). De fet, Alexandre Dumas era un dels quatre fills il·legítims de l'autor d'*Els tres mosqueters*. La història real de la seva relació amb Marie Duplessis, que moriria de tuberculosi als 23 anys, va empènyer Alexandre a escriure la celebrada novel·la, publicada l'any 1848. Així, aquesta autobiografia va ser enriquida amb detalls de ficció i els protagonistes reals van ser ocultats darrere de noms ficticis.

Verdi, que havia rebut l'encàrrec d'escriure una nova òpera per a la

temporada de Carnestoltes de 1853 a La Fenice, rep un dels seus majors fracassos (i segurament de la història del gènere). La mala acollida sembla que va tenir més a veure amb el repartiment, i Verdi escriu: "*La traviata* va fracassar ahir al vespre. Va ser culpa meva o dels cantants? El temps ho dirà". Fanny Salvini-Donatelli, de 38 anys, no va fer una interpretació convincent d'una jove que es consumeix, i Verdi s'hi havia oposat furiosament; i, d'altra banda, el Germont de Felice Varesi, en un moment crepuscular de la seva carrera, tampoc no hi va ajudar gaire.

És extraordinari com en dues hores de música el compositor mostra la mutació del personatge de Violetta Valéry; la transició que va de ser la nina/protagonista d'un món d'excessos, obsessionada per les aparences i desesperada pel reconeixement de la societat (potser no hem evolucionat gaire quan ens analitzem com a societat en xarxes socials, oi?), a discreta amant, servil, resignada i prudent "nora" d'amor noble.

Potser un dels passatges més memorables de *La traviata* és el breu “Amami, Alfredo!” que canta Violetta al segon acte. En aquests pocs segons musicals, Verdi concentra una enorme càrrega expressiva. També cal destacar l'evolució dramàtica dels protagonistes de manera oposada: mentre Violetta creix, Alfredo va minvant i esdevenint cada vegada més superficial.

*Capolavoro* de principi a fi, paga la pena valorar la matriu belcantista de *La traviata*. En el darrer capítol de la seva trilogia popular, pot considerar-se la darrera òpera del *bel canto*? Amb les ulleres del virtuosisme vocal típic de la tradició italiana podem comprendre els ornaments, les agilitats, les cadències i les articulacions repartits per tota l'obra. El context: Bellini havia

mort l'any 1835, Donizzetti el 1848, no més cinc anys abans de l'estrena de *La traviata*, Rossini gaudia del seu retir a París i l'únic en actiu era Mercadante.

Després de 167 anys d'estrenar-se a La Fenice de Venècia, i en ple segle XXI, com de punyent (i vigent) continua sent el crit desesperat d'una nova víctima de la hipocresia social.

Nacemos tristes y morimos tristes,  
pero mientras tanto amamos cuerpos  
cuya triste belleza es un milagro.

“Triste núm. 1”, Mario Benedetti



**David McVicar**  
Director d'escena

# **SOBRE LA PRODUCCIÓ**

*La traviata* té lloc en habitacions i salons, no pas en palaus! Mentre investigàvem aquesta producció, el dissenyador i jo vam visitar diferents localitzacions que encara existeixen de la novel·la original de Dumas, i ens va sorprendre la intimitat del món on es va instal·lar Alphonse Plessis. Les exagerades proporcions dels decorats tradicionals de *La traviata* tenen ben poca relació amb la realitat del París marginal del segle XIX. La festa de Violetta, al primer acte, passa en un petit apartament de quatre habitacions, realment molt luxós però no pas cap saló d'un palau (no hauríem d'oblidar que té lloc per tal de celebrar el triomf sobre la proximitat de la mort, i en cert sentit per mostrar al públic que ella encara és seductora).

Les dones que apareixen a l'escenari no són comtesses ni duquesses, sinó cortesanes, actrius, ballarines i serventes: barretaires, cosidores, donzelles i alcavotes. A les festes de Violetta no hi ha cap dona respectable. Els homes

presents pertanyen evidentment a una classe social més alta. El propòsit de la classe marginal era proporcionar entreteniment, relaxació, excitació i (per a un jove com Alfredo) ensenyaments sexuals a homes d'un cert estatus i posició econòmica. Així mateix, l'enigmàtica figura del doctor Grenvil tan sols es pot entendre realment en aquest context. En la vida real del segle XIX, aquest personatge fou el doctor Koreff, metge inhabilitat que amb prou feines es guanyava la vida practicant avortaments i tractant les malalties venèries de les cortesanes i la seva clientela.

Aquesta producció busca deliberadament despullar *La traviata* d'elements decoratius superflus, tot ambientant l'obra en la seva època però dins d'una seqüència fosca d'espais petits i asfixiants. Igual que la seva curta vida, les opcions de Violetta són poques i limitades. La certesa de la seva mort ja està escrita en l'epitafi concís de la seva tomba.

[Tornar a l'índex](#)



No cal anar gaire lluny.  
Algunes de les millors obres  
es fan a casa.

*Gramona*  
ARTESANS  
DEL  
TEMPS



**Els plaers violents acaben  
en la violència i tenen el seu  
triomf en la seva pròpia mort,  
de la mateixa manera que es  
consumeixen el foc i la pólvora  
en un petó voraç.**

**William Shakespeare**  
*Romeu i Julieta*

# Argument de l'obra

## *La traviata*



La Traviata al Liceu la temporada 2014/15. Antoni Bofill

---

## Acte primer<sup>1</sup>

París. A la casa de Violetta Valéry, una cortesana amant del Baró Douphol. Enmig d'una festa, la jove és presentada per Gaston al seu amic Alfredo Germont. Violetta convida el nouvingut a entonar un brindis, seguit per tots els convidats.<sup>2</sup>

En un apart, Violetta sent traces de la malaltia que comença a rosegair-la per dins (la tisi) i, aprofitant que s'ha quedat sola, Alfredo li declara el seu amor i li diu que se l'estima des de fa un any. Violetta demana a Alfredo que torni l'endemà, el temps en què es marcirà la flor que la jove li lliura.<sup>3</sup>

Els convidats marxen i Violetta, sola, es debat entre una vida reposada al costat d'un home que se l'estima de debò i l'existència festiva del París mundà revestit per la beguda i les joies. Tot i que la veu d'Alfredo segueix ressonant, Violetta opta per una vida lliure i desenfrenada.<sup>4</sup>

---

## Acte segon

Ha passat un temps. L'acció ens situa al camp, als afores de París, on Alfredo ha llogat una casa per allunyar Violetta de la vida frívola de la ciutat i, de passada, ajudar a la remissió de la malaltia. Tanmateix, Alfredo ha d'anar puntualment a la ciutat per aturar la venda d'objectes que Violetta deixa en emprèstit per mantenir la parella i un estat de vida mínimament còmode.<sup>5</sup>

Quan Alfredo ha marxat, Violetta rep la visita de Giorgio Germont, el pare d'Alfredo. La relació escandalosa (per il·legítima) que mantenen Alfredo i Violetta provoca neguits en el món que envolta els Germont. Giorgio explica que la germana d'Alfredo ha hagut de trencar el compromís de noces amb el seu promès a causa de la



relació escandalosa d'Alfredo amb Violetta.<sup>6</sup> Tot i que el sacrifici serà gran, i no volent ser un destorb, la cortesana decideix abandonar Alfredo, no sense abans declarar-li el seu amor.<sup>7</sup> Abans, li deixa una carta dient-li que ha de tornar a la seva antiga vida mundana, a París. El jove troba aleshores el seu pare, que el consola dient-li que enyora un fill que creia perdut.<sup>8</sup> Alfredo, davant la negativa del seu pare, decideix tornar a París per recuperar Violetta.

La segona escena transcorre a la casa de Flora Bervoix, amiga de Violetta. S'hi celebra una festa, enmig de la qual gitanes i matadors ballen mentre el cor entona cançons disbauxades.<sup>9</sup>

Violetta reapareix, trista però amb el seu antic amant, el Baró Douphol. Qui també arriba és Alfredo, disposat a enfrontar-se amb Douphol a la taula de jocs. El jove guanya les partides de cartes i es declara afortunat en el joc i desgraciat en l'amor. Quan aconseguix quedar-se a soles amb Violetta, li retreu que l'abandonés, i la jove es mostra esquiva amb tota mena d'excuses i, fins i tot, confessa estimar Douphol.<sup>10</sup>

Endut per l'odi, Alfredo crida els convidats de la festa i llença els diners que ha guanyat damunt de Violetta en agraïment pels "serveis prestats". La indignació s'apodera dels presents, entre els quals irromp de sobte Giorgio Germont, qui retraurà al seu fill una actitud com aquella. Mentre Violetta sent la humiliació a sobre, Douphol desafia Alfredo a un duel.<sup>11</sup>

## Acte tercer<sup>12</sup>

Una habitació freda i buida, ocupada tan sols per un llit on jeu Violetta, assistida per la cambrera Annina i pel Doctor Grenvil. A la jove li queden poques hores de vida i l'envolten la misèria i la malaltia. Es disposa aleshores a llegir la carta que li envia Giorgio Germont: Alfredo, que ha guanyat el duel amb el Baró Douphol (ferit lleument), es disposa a tornar al seu costat per demanar-li perdó. La petició adjunta de guariment és en va, perquè Violetta sent propera la mort, cosa que l'aboca a recordar el passat.<sup>13</sup>

Al carrer s'hi celebra el Carnaval. Enmig de la disbauxa, arriba Alfredo, que es llença als peus del llit de la seva estimada, a qui demana perdó per la seva actitud a la festa. Violetta no tan sols el perdona, sinó que li diu que ben aviat tornaran a sortir.<sup>14</sup>

També arriba Giorgio Germont, penedit de la seva actitud autoritària cap a Violetta.<sup>15</sup> Entusiasmada per l'ambient de festa, Violetta s'aixeca del llit i es disposa a assistir al carnaval, però el defalliment impedeix que es pugui vestir. A les portes de l'agonia, Violetta lliura a Alfredo un retrat dels seus dies feliços. I, tot i sentir un rebrot vital dins seu, acabarà caient, morta, davant del seu amant i dels qui l'acompanyen.<sup>16</sup>

La traviata al Liceu la temporada 2014/15. Antoni Bofill



Consulteu  
l'argument  
en format de  
lectura fàcil



- 1 L'òpera comença amb un preludi en Mi major, un sinuós *adagio* en 4/4 i subdividit en dues seccions: la primera, corresponent a l'agonia de Violetta i que retrobarem a l'inici del tercer acte; la segona, sobre l'"Amami, Alfredo" del segon.
- 2 L'ambient de festa i de disbauxa està perfectament descrit per Verdi, com ja havia fet, per exemple, al quadre inicial de *Rigoletto*. El caràcter festiu queda equilibrat per un brindis molt cèlebre ("Libiamo ne' lieti calici"), entonat primer per Alfredo i després per Violetta, amb les intervencions del cor. La pàgina està escrita en 3/8 i en Si bemoll major.
- 3 La gran escena entre Alfredo i Violetta és el duet "Un dì, felice, eterea", que inicia el tenor. Verdi avança en la melodia fins a passatges climàtics, com el que subratlla la frase "Dì quell'amor, quell'amor ch'è palpito", veritable leitmotiv de l'amor noble i sincer que unirà la parella a partir d'ara.
- 4 Verdi "regala" a la soprano una pàgina de gran volada lírica i eficàcia teatral. "Ah, fors'è lui" és l'ària, separada amb un recitatiu del "Sempre libera" conclusiu, en què intervé Alfredo amb la frase "Dì quell'amor...". Es podria dir que el compositor encara segueix els patrons del belcantisme tardà amb l'estructura recitatiu-ària-recitatiu ("Follie, follie!") seguida de cabaletta ("Sempre libera"). Però aquest és tan sols el rerefons esquelètic, perquè Verdi va més enllà per endinsar-se en la introspecció psicològica del personatge, a cavall entre la interiorització dels sentiments i la seva explosió inconscient.
- 5 L'acte s'inicia amb un número convencional, tanmateix de gran atractiu: el recitatiu "Lunge da lei", l'ària "De' miei bollenti spiriti" (amb els imitatius pizzicati en forma de semicorxeres de la corda) i la cabaletta "Oh mio rimorso!", en què Alfredo mostra el seu enamorament i entusiasme cap a Violetta.
- 6 La gran escena entre Giorgio Germont i Violetta és una altra de les grans aportacions de Verdi com a dramaturg i pot emparentar-se amb els duets entre el bufó i Gilda a *Rigoletto*. La severitat del pare d'Alfredo es mostra a "Pura siccome un angelo", el recitatiu anterior, en una arrencada que desvetlla la tendresa del personatge cap a la seva filla. Germont entendrà en el fons l'amor de Violetta gràcies a passatges com el *cantabile* de la jove "Dite alla giovane" en 6/8, que el llibret de Piave accentua amb un explícit "piangendo", i després de l'espasmòdic "Non sapete che colpita d'atro morbo".
- 7 Un expansiu i climàtic "Amami, Alfredo, amami quant'io t'amo... Addio" que canta Violetta sobre la melodia d'un tema que hem escoltat al preludi. És un dels grans moments climàtics de l'òpera i està resolt al llarg de divuit compassos amb dinàmiques contrastades (*crescendo* i *diminuendo*), que revelen la contradicció interna del personatge malgrat la seva sincera i indiscutible declaració amorosa.
- 8 "Di Provenza il mare, il suol" és una de les millors àries verdianes destinades a la corda baritonal. El número "Andante piuttosto mosso" en 4/4 sintetitza tendresa i, al mateix temps, rudesia, com a mostra de la divisió interna del personatge, sens dubte després d'haver conegut Violetta i els seus sentiments. Curiosament, però, la *cabaletta* ("No, non udrai rimproveri") no és de les millors del catàleg verdità.

- 9 Tot i que de caire convencional i molt properes a l'esperit de la *grand opéra*, les intervencions de les gitanes i dels matadors són brillants i reeixides.
- 10 En una escena tensa on les passions es desborden, semblant al que passarà al final del tercer acte de l'*Otello* del mateix Verdi.
- 11 El gran final d'aquest segon acte és una nova mostra de la capacitat de Verdi per crear situacions contrastades, en aquest cas el tenor i la desesperació de Violetta, la consternació d'Alfredo, la severitat de Germont cap al seu fill i el paper del cor, amb un rerefons entre neutre i implicat amb la situació creada recentment.
- 12 L'atmosfera irreal de la primera secció del preludi es torna a presentar en un de nou, ara en Mi bemoll, de ressonàncies tristíssimes en el "cant" de la corda aguda, puntuada pels *pizzicati* de violes, violoncels i contrabaixos. Cap al final, la pàgina adquireix trets de marxa fúnebre.
- 13 Aquesta és l'altra gran escena de Violetta en aquesta òpera: després del preludi, el personatge aborda la lectura de la carta en un *parlando* ("con voce bassa senza suono ma a tempo") que no té res a veure amb la lectura de la carta de Lady Macbeth a *Macbeth* (1847). Acte seguit, la gran ària "Addio del passato", que combina tonalitats majors amb menors i que culmina amb un agònic La sobreagut (indicat a la partitura amb un explícit "con un fil di voce") sobre la síl·laba "-ni" de "fini" ("Tutto fini").
- 14 "Parigi, o cara" és el duet amb què Alfredo inicia la seva última intervenció lluïda en un *andante mosso* en 3/8. Verdi demostra haver assumit completament els paradigmes de l'òpera romàntica.
- 15 Abans de l'arribada de Germont, Violetta s'entusiasma per sortir, però cau a terra. En aquest moment, entona un "Gran Dio! morir sì giovane", carregat de la protesta de la corda confident, amb un ritme de negres i en *pizzicato*.
- 16 Els últims minuts de l'òpera tenen una intensitat indiscutible, que demostren el gran home de teatre que era Verdi en aquell moment de maduresa compositiva. Sobre un ritme processional i fúnebre, puntuat a base de corxeres i semicorxeres, semblant a l'escena del "Miserere" d'*Il trovatore* (estrenada aquell mateix any 1853), Violetta entona l'elegíac "Prendi, quest'è l'immagine". La resta de personatges responen fins que la volada vocal de Violetta pren autonomia sobre les notes d'un violí oníric, que entona la melodia del "Di quell'amor ch'è palpito" del primer acte. És l'agonia del personatge, que cau mort sobre el Si bemoll del "gioia!" final.

# English synopsis

---

## Act one <sup>1</sup>

The story takes place in Paris at the home of Violetta Valéry, a courtesan who is Baron Douphol's lover. In the middle of a party, Gaston introduces the young woman to his friend, Alfredo Germont. Violetta invites the newcomer to sing a toast, followed by all the guests.<sup>2</sup> Violetta suddenly feels faint and notices signs of the disease that has begun to inwardly gnaw at her (tuberculosis). Taking advantage of the fact that she has been left alone, Alfredo declares his love for her and tells her that he has been in love with her for a year. Violetta asks Alfredo to come back the next day, the time when the flower the girl gives him will take to wilt.<sup>3</sup> The guests leave and Violetta, alone, struggles inwardly between a sedate life with a man she truly loves and the festive worldly existence of Paris doused in drink and adorned in jewellery. Although Alfredo's voice still echoes in her head, Violetta chooses a free and unrestrained lifestyle.<sup>4</sup>

---

## Act two

Time has gone by and the story continues in the countryside, in the outskirts of Paris, where Alfredo has rented a house to keep Violetta away from the frivolous life of the city and, incidentally, to help treat the illness. However, Alfredo has to go to town at times to stop the sale of objects that Violetta leaves on loan to maintain the couple's minimally comfortable lifestyle.<sup>5</sup>

When Alfredo leaves, Violetta is visited by Giorgio Germont, Alfredo's father. The scandalous (illegitimate) relationship between Alfredo and Violetta is causing the Germonts to become the targets of unseemly attention. Giorgio explains that Alfredo's sister has had to break off her wedding engagement to her fiancé due to Alfredo's scandalous relationship with Violetta.<sup>6</sup> Although the sacrifice will be great, and not wanting to be a stumbling block, the courtesan decides to leave Alfredo, but not without first declaring her love for him.<sup>7</sup> She leaves him a letter telling him that she must return to her former worldly life in Paris. The young man then goes to see his father, who comforts him by telling him that he misses a son he thought was lost.<sup>8</sup> Alfredo decides, against his father's wishes to return to Paris to win Violetta back.



The second scene takes place in Flora Bervoix's home, Violetta's friend. There is a party, in which gypsies and matadors dance while the chorus sings exuberant songs.<sup>9</sup>

Violetta reappears, sad but with her former lover, Baron Douphol. Alfredo also arrives and is ready to face Douphol at the game table. The young man wins the card games and declares himself lucky at cards but unlucky in love. When he manages to be alone with Violetta, he reproaches her for abandoning him. The young woman takes on an elusive air and makes all sorts of excuses and even claims to love Douphol.<sup>10</sup>

Now motivated by hatred, Alfredo calls the party guests to come and throws the money he has won on Violetta, in gratitude for the "services rendered." All those present become indignant, among whom Giorgio Germont suddenly bursts in and scolds his son for having that kind of attitude towards Violetta. As a response to the humiliation she feels, Douphol challenges Alfredo to a duel.<sup>11</sup>

---

### Act three <sup>12</sup>

A cold and empty room, occupied only by a bed where Violetta lies, assisted by the chambermaid, Annina, and Doctor Grenvil. The young woman has only a few hours to live and is surrounded by poverty and illness. She starts reading the letter sent to her by Giorgio Germont: Alfredo has won the duel with Baron Douphol (who was slightly injured) and is preparing to return to her side to beg her forgiveness. The request included in the letter for her to take care of herself is in vain because Violetta senses death approaching, which inspires her to dwell on the past.<sup>13</sup>

Carnival celebrations are taking place in the street. Alfredo arrives in the middle of the debauchery and throws himself at the foot of his beloved's bed. He apologizes for his attitude at the party. Violetta not only forgives him, but tells him that they will be out again soon.<sup>14</sup> Giorgio Germont also arrives, repentant of his domineering attitude towards Violetta.<sup>15</sup> Enthusiastic about the party atmosphere, Violetta gets out of bed and prepares to attend the carnival, but feels too weak and can't get dressed. Nearing death's door, Violetta gives Alfredo a portrait of her in happier days. Despite feeling a sudden vital resurgence inside her, she ends up falling, dead, in front of her lover and those who accompany her.<sup>16</sup>

# Musical comments

- 1 The opera begins with a prelude in E major, a sinuous adagio in 4/4 and subdivided into two sections: the first, corresponds to Violetta's agony and is found again at the beginning of the third act; the second, on the "Amami, Alfredo" of the second.
- 2 Verdi gives a perfect description of the festive and debauched atmosphere, as he had done, for example, in *Rigoletto's* opening scene. The festive character is balanced by a well-known toast ("Libiamo ne'lieti calici") and sung first by Alfredo and then by Violetta, with interventions by the chorus. The number is written in 3/8 and in B flat major.
- 3 The big scene between Alfredo and Violetta is the duet "Un dì felice eterea", which the tenor initiates. Verdi advances the melody to climatic passages, such as the one underlined by the phrase "Di quell'amor, quell'amor ch'è palpito", a true leitmotif of the noble and sincere love that will unite the couple from this moment on.
- 4 Verdi bestows the soprano with a number with great lyrical heights and great theatrical efficiency. The aria is titled, "Ah, forse è lui" and is separated with a recitative by the concluding "Semper libera", in which Alfredo intervenes with the phrase "Di quell'amor...". It could be said that the composer still follows the patterns of late Belcanto with the structure recitative-aria-recitative ("Follie, follie!") - cabaletta ("Sempre libera"). But this is only the skeletal backbone because Verdi goes farther and delves into the character's psychological introspection, straddling the internalization of feelings and their unconscious explosion.
- 5 The act begins with a conventional, but highly attractive number: the recitative ("Lunge da lei"), the aria "De miei bollenti spiriti" (with the imitative *pizzicati* in the form of string semiquavers) and the cabaletta "Oh mio rimorso!" in which Alfredo shows his love and enthusiasm for Violetta.
- 6 The big scene between Giorgio Germont and Violetta is another of Verdi's great contributions as a playwright and can be paired with the duets between the jester and Gilda in *Rigoletto*. Alfredo's father's severity is shown in the recitative prior to "Pura siccome un angelo", in a start that reveals the character's tenderness towards his daughter. In his heart, Germont understands Violetta's love, thanks to passages like the young girl's *cantabile*, "Dite alla giovane" in 6/8, that Piave's libretto accentuates with an explicit *piangendo* after the spasmodic, "Non sapete che colpita d'atro morbo".
- 7 An expansive and climactic "Amami, Alfredo, amami quant'io t'amo... Addio" that Violetta sings over the melody of a song we heard in the prelude. It is one of the opera's great climatic moments and is resolved over eighteen bars with contrasting dynamics (*crescendo* and *diminuendo*), which reveal the character's internal contradiction despite her sincere and indisputable declaration of love.
- 8 "Di Provenza il mare, il suol" is one of Verdi's best arias for baritones. The number, an *andante piuttosto mosso* in 4/4 combines tenderness and, at the same time, hardness, as a sign of the character's internal division, no doubt after discovering Violetta's feelings. Interestingly, however, the *cabaletta* ("No non udrai rimproveri") is not one of the best in Verdi's catalogue.
- 9 Although conventional in nature and quite close to the spirit of *grand opera*, the interventions by the gypsies and matadors are brilliant and successful.
- 10 In a tense scene in which passions reign free, similar to what happens at the end of the third act of *Otello* also by Verdi.

- 11 The grand finale of this second act is a new example of Verdi's ability to create contrasting situations, in this case the tenor and Violetta's despair, Alfredo's dismay, and severity of Germont towards his son and the role of the heart, with a background oscillating between neutrality towards, and becoming involved with, the newly created situation.
- 12 The unreal atmosphere of the first section of the prelude is again presented in a new prelude, now in E flat, via the sorrowful resonances in the "singing" of the high strings, punctuated by the *pizzicato* of violas, cellos and double basses. Towards the end, the number takes on airs of a funeral march.
- 13 This is Violetta's other great scene in this opera: after the prelude, the character addresses the reading of the letter in the *parlando* style ("con voce bassa senza suono ma a tempo") that has nothing to do with the reading of Lady Macbeth's letter to Macbeth (1847). Immediately afterwards, the great aria "Addio del passato" that combines major and minor tones and culminates with an agonizing A sharp (indicated in the score with an explicit "con un fil di voce") on the syllable "-ni" of the word "finì" ("Tutto finì?").
- 14 "Parigi o cara" is the duet with which Alfredo begins his last participation in an *andante mosso* in 3/8. Verdi shows himself to have completely assimilated the paradigms of romantic opera.
- 15 Before Germont arrives, Violetta is excited to go out, but falls to the ground. At that moment, she sings "Gran Dio morir sì giovane", packed with the protest of the confident strings, with a crotchet rhythm and in *pizzicato*.
- 16 The last minutes of the opera are indisputably intense, which shows Verdi's great showmanship after reaching compositional maturity. Violetta sings the elegiac "Prendi, quest'è l'immagine" over a processional and funeral rhythm, punctuated by quavers and semiquavers, similar to the "Miserere" scene in *Il Trovatore* (released that same year in 1853). The rest of the characters respond, until Violetta's soaring vocal takes on the notes of a dreamy violin, which intones the melody of "Di quell'amor ch'è palpito" from the first act. It is the character's death throes. She then falls dead on the B flat note of the final "gioia!".

# La profunda empremta d'un amor vertader

---

**Javier Pérez Senz**

Periodista i crític musical

Amor, sacrifici i mort. Amb aquests elements fonamentals, Giuseppe Verdi i el llibretista Francesco Maria Piave plasmen a *La traviata* el tràgic destí de Violetta Valéry, un dels personatges més sincers i emotius de la història de l'òpera per la seva alçada vocal, el seu carisma teatral i el seu caràcter tràgic. La genial Maria Callas va deixar una empremta inesborrable en la interpretació d'un personatge inspirat en Marguerite Gautier, la protagonista de *La dame aux camélias*, d'Alexandre Dumas fill, on el novel·lista francès narra la seva història d'amor particular amb la cortesana Marie Duplessis. La realitat, doncs, convertida en ficció i, gràcies al geni verdià, transformada en una heroïna la tràgica mort de la qual, consumida per la tisi, la solitud i la pena, emociona el públic en cada representació.

Violetta Valéry, *La dame aux camélias* de Verdi, podia haver passat a la història com la protagonista d'*Amore e morte*, un dels títols escollits inicialment pel compositor italià. Però el que afegeix una dimensió colossal al personatge de Violetta/Marguerite és precisament l'element que falta en aquest títol provisional, el sacrifici, la renúncia a l'amor per l'exigència i el xantatge emocional de Germont pare, que encarna els interessos i la hipocresia d'una societat que condemna l'amor veritable entre una prostituta i un jove burgès, però tolera de grat una relació fora del matrimoni, sempre que sigui discreta o silenciada per la bullícia festiva en prostíbuls de luxe.

L'exemple de bella cortesana que s'enamora d'un jove estudiant sense recursos econòmics i renuncia a una vida de luxe per viure amb ell, en un camí sense retorn que acaba amb la seva mort, no era un tema nou a la literatura. La *Manon Lescaut* de l'abat Prévost és un il·lustre antecedent que inspiraria sengles òperes a compositors com Daniel-François Auber, Jules Massenet, Giacomo Puccini o Hans Werner Henze. Dumas fill va molt més enllà en tractar l'assumpte des d'una experiència personal, la seva història d'amor amb la cortesana Marie Duplessis, que, en realitat, es deia Rose-Alphonsine Plessis. Quan es van conèixer, l'estiu de 1842, tots dos tenien 18 anys, però no van començar el seu festeig fins dos anys després. Es van escapar junts a la vila de Dumas pare a Saint-Germain, però aviat ella va tornar a París i va separar-se'n el 1845.

“Jo no soc ni prou ric per a estimar-vos com voldria ni prou pobre per a ser estimat com voldries tu. Oblidem-nos, doncs, tots dos, tu un nom que ha de resultar-te gairebé indiferent, jo una felicitat que em resulta impossible”. Amb aquesta carta, enviada pel jove Dumas a la seva amant el 30 d'agost de 1845, conclou la veritable història d'amor d'Armand i Marguerite. Dumas parla d'un amor “profund i veritable”, però era massa gelós i no podia mantenir el seu tren de luxe. Ella va seguir amb la seva vida cortesana, va caure en desgràcia, va fugir a Londres i va acabar casada amb el vescomte Édouard de Pérregaux el 1846. L'any següent va morir víctima de la tuberculosi.

Verdi recrea aquest amor i l'engrandeix amb una penetració en la psicologia i l'ànima de Violetta/Marguerite fora de sèrie. La clau del llenguatge verdià és el triomf de la veu com a expressió de sentiments. L'evolució del seu estil és la història d'una obsessiva cerca de l'expressivitat teatral més gran per a commoure el públic. I a *La traviata* mostra els sentiments i les emocions de Violetta a través de la veu, abrigada per una orquestra de lirisme càlid que crea l'atmosfera justa per al desenvolupament del drama. La paleta orquestral sosté i realça el valor de les paraules amb una energia teatral commovedora.

Cantar bé no és suficient per a transmetre la grandesa del personatge. La veu és el centre neuràlgic de l'univers verdià, que clava les seves arrels en les regles tradicionals del cant italià, renovades amb un impuls definitiu, i exigeix als seus intèrprets penetrar en la psicologia i l'ànima dels personatges. Però explorar la veritat psicològica del personatge i transmetre-la al públic seguint la lògica de les situacions dramàtiques que tenen lloc a l'escenari exigeix un immens esforç interpretatiu. Violetta és, de fet, un món a part en el seu catàleg d'heroïnes. I parlar de Violetta és parlar de Maria Callas i la seva recreació insuperable, absolutament transcendental en la història de la interpretació verdiana. Res no manca a la definició del personatge, amb una psicologia subtilment traçada en mil detalls en els quals cada paraula troba el color vocal adequat.

## **La veu és el centre neuràlgic de l'univers verdià, que clava les seves arrels en les regles tradicionals del cant italià, renovades amb un impuls definitiu, i exigeix als seus intèrprets penetrar en la psicologia i l'ànima dels personatges.**

On neix aquesta profunda identificació de Verdi amb el drama interior de Violetta, assetjada per una societat intolerant i hipòcrita? De nou la realitat inspira la ficció: el compositor mai no va oblidar el rebuig que va patir arran de la seva relació amb la soprano Giuseppina Strepponi. Quan el compositor de Busseto, tan poc amic de la vida social i mundana, va visitar París per primera vegada, el juny de 1847, Duplessis ja havia mort i Dumas fill començava a escriure la novel·la que el faria famós. Llavors va conèixer els codis i la doble moral de la societat parisenca.



*La traviata* al Liceu la temporada 2014/15. Antoni Bofill



Cinc anys més tard, després de l'èxit de *Rigoletto* (1851), el compositor tenia diverses propostes per a inaugurar la temporada 1852 amb una nova òpera i, al final, va acceptar l'oferta de la Fenice de Venècia, triant com a assumpte operístic la reeixida obra de Dumas fill que havia vist a París, en companyia de la Strepponi.

“Vull temes que siguin nobles, grandiosos, bells, variats, agosarats, tan agosarats com sigui possible, amb noves formes”, confessava Verdi en una carta a Cesare De Sanctis. “Per a Venècia estic escrivint *La dame aux camélias*, que segurament es titularà *La traviata*. Una història del nostre temps. Un altre compositor segurament no s'hauria enfrontat a aquesta història pel costum moral, el vestuari, el període i per altres milers d'escrúpols estúpids. Però jo l'estic escrivint amb el major dels plaers”.

Alguns biògrafs assenyalen com va ser de sorprenent aquesta elecció, ja que deu anys abans Verdi havia rebutjat posar música a *Marion Delorme*, el drama de Victor Hugo sobre el qual Amilcare Ponchielli escriuria la seva última òpera, adduint que “la protagonista té un caràcter que no m'agrada. No m'agrada una *donna puttana* a l'escenari”.

Un canvi d'actitud i de mentalitat marcat, sens dubte, per la seva pròpia experiència personal, ja que el 1847 s'havia convertit en amant de Giuseppina Strepponi, mare soltera amb dos fills, fruit de la seva relació amb el tenor Napoleone Moriani, i soprano de prestigi en el repertori belcantista, que acabaria sent la primera Abigail de *Nabucco*. Verdi va suportar crítiques duríssimes i punyents per portar a la vida diària un amor menyspreable a ulls de la societat burgesa més intolerant.

“A casa meva també hi viu una dama lliure i independent que, com jo, estima la solitud i posseeix una fortuna que la posa a l'abric de les necessitats. Ni ella ni jo hem de retre comptes a ningú; d'altra banda, qui coneix la naturalesa de la nostra relació, les nostres coses?... Qui pot dir si ella és o no la meva dona?... Qui pot dir si està bé o està malament? I fins i tot, si està malament, qui té dret a llançar l'anatema sobre nosaltres? Només vaig voler dir que reclamo la meva llibertat, perquè tots els éssers humans tenen els seus drets, i que la meva naturalesa es revolta davant la idea de conformar-se a l'opinió dels altres”. No pot trobar-se un testimoniatge més eloqüent que aquesta carta de Verdi al seu estimat Antonio Barezzi.



La traviata al Liceu la temporada 2014/15. Antoni Bofill



Encara que avui dia no deixa de ser una anècdota, el fiasco de la seva estrena a La Fenice de Venècia el 6 de març de 1853 —el públic va arribar a burlar-se de l'obesitat de la protagonista Fanny Salvini-Donatelli, poc creïble en la llavors etiquetada com a “mort blanca”— va irritar molt el compositor. Un fracàs que té molt a veure amb el realisme escènic, però també amb el carisma dels seus protagonistes, ja que, l'any següent, en un altre teatre venecià, el San Benedetto, va triomfar amb decorats i vestuari idèntics, encara que amb altres cantants.

Certament, entre els problemes de la recepció inicial del drama cal destacar l'absència del realisme que tant l'havia commogut en veure l'adaptació teatral de *La dame aux camélias*, ambientada, com la novel·la, a París al voltant de 1840. De fet, aquest realisme de proximitat amb el públic era un dels factors acordats amb Piave per a donar més impacte a la trama. De nou la censura va passar factura en prohibir una ambientació contemporània i obligà a traslladar l'acció al segle XVIII, i, per a mortificació del compositor, amb els intèrprets utilitzant perruques.

A *La traviata*, la veracitat i credibilitat dels sentiments que plasma en escena són tan importants com la necessitat de mantenir els codis morals i la doble moral de la societat del seu temps ben presents als ulls del públic. L'amor de Verdi i la Strepponi (al final es van casar el 1859, després de 17 anys de relació) va ser tan profund i veritable com el que Violetta sent a *La traviata*.

Grans actrius, com Eleonora Duse i Sarah Bernhardt, van donar vida amb èxit a Marguerite al teatre, i Greta Garbo va marcar una època a la pel·lícula *Camille*, de George Cukor, de 1936, titulada a Espanya *Margarieta Gautier*. També hi ha una adaptació lliure de *La dama de les camèlies*, signada per Terenci Moix el 1978 (TVE), amb Núria Espert i Enric Majó, d'atmosfera molt operística. No en va, el desaparegut escriptor català va titular una de les seves novel·les més conegudes amb la memorable frase de Violetta: *Amami, Alfredo* —un crit de desesperació en la renúncia a l'amor de la seva vida— a l'escena de comiat del segon acte, quan, contenint les llàgrimes, exclama “Amami, Alfredo, amami quant'io t'amo...” amb l'esquinçador tema musical que Verdi anticipa al Preludi.

Poques àries aconsegueixen tocar la fibra sensible de l'espectador amb tanta bellesa musical i expressivitat sincera com “Addio del passato bei sogni ridenti”. I a l'escena de la mort, amb una Violetta transfigurada pel sacrifici i la renúncia de l'amor, Verdi descriu l'agonia amb un realisme colpidor i, sense deixar temps al públic per a recuperar l'alè, conclou l'òpera amb gran celeritat i impacte dramàtic amb la fosca tonalitat d'un Re bemoll major. En la cerca d'aquesta emoció directa i realista, Verdi, com en tants altres aspectes, va obrir nous camins per a un concepte de teatre musical que el corrent verista exploraria amb més càrrega passional i efectista quatre dècades després.

ENTREVISTA

# Speranza Scappucci

Directora musical



**“El Liceu és un dels teatres d’òpera més prestigiosos del món, i serà un honor dirigir aquesta obra mestra amb uns cantants tan grans”**

**Formada a Nova York i Roma, actualment Speranza Scappucci treballa en els més importants teatres de tot el món en ciutats com Viena, Roma, Los Angeles o Nova York, a més de ser la directora musical de l'Òpera de Valònia a Lieja.**

**Gran Teatre del Liceu. Al Gran Teatre del Liceu va debutar dirigint un altre Verdi, *Attila*. Com recorda aquell debut en aquest Teatre?**

Speranza Scappucci. Em va encantar treballar amb l'orquestra del Liceu i el cor. Va ser una gran experiència i tinc moltes ganes que aquesta producció de *La traviata* es pugui veure.

**Des del seu punt de vista, què té la música de Verdi que la faci tan popular?**

La música de Verdi és complexa per dins, però aparentment “simple” per fora. Em refereixo al fet que és directa, que arriba directa a l'ànima. L'aparent senzillesa de les seves melodies ens atrapa de seguida i ens commou.

***La traviata* ens parla d'una prostituta que pateix les injustícies d'un món governat per homes. Quin tractament musical li agrada donar-li a la partitura?**

Amb totes les partitures de Verdi, així com amb les de qualsevol altre compositor, sempre intento buscar a les notes allò que el compositor podria haver volgut dir amb aquella nota o aquell accent en particular. A *La traviata* és important treballar cada paraula amb els cantants i l'orquestra per crear una paleta de colors i estats d'ànim que intentin respectar la partitura que Verdi va idear.

***La traviata* és una de les òperes més populars de la història. Quina creu que és la causa d'aquesta enorme popularitat?**

Les melodies, la història i el drama apassionant són una combinació que ha convertit aquesta peça en una de les òperes més populars de la història.

La traviata al Liceu la temporada 2014/15, Antoni Bofill



**“Les melodies, la història i el drama apassionant són una combinació que ha convertit aquesta peça en una de les òperes més populars de la història”**

***La traviata* té tres grans personatges: Violetta, Alfredo i Giorgio. Des del punt de vista musical, com descriu Verdi cada personatge?**

Des de les primeres notes del preludi sabem que Violetta és fràgil, la seva música sempre té un vel de melangia, fins i tot en els grans moments en què lluita per la seva vida, just al final de l'òpera, i diu que vol viure i no pas morir. La seva música està plena de desesperació, fragilitat i una gran passió. La música de Germont descriu a la perfecció el seu costat manipulador (especialment al duo del segon acte, i a l'ària "Di Provenza..."), així com la seva fermesa i fredor. Alfredo és apassionat, però també és feble i, en aquest personatge, Verdi combina de manera exquisida el text i la música.

***La traviata* és una òpera plena de grans escenes, algunes d'una enorme popularitat, com el "Brindis". Quina és la seva escena favorita?**

Es fa difícil triar una escena, però potser em quedaria amb el gran duo de Germont i Violetta, el gran final del segon acte, així com el "Se una pudica vergine..." del final amb el ritme de la marxa fúnebre.

***Amb La traviata* vostè debutarà dirigint una òpera escenificada al Gran Teatre del Liceu. Què significa per a vostè aquesta nova experiència?**

Estic molt contenta de fer aquest segon debut en aquesta casa. El Liceu és un dels teatres d'òpera més prestigiosos del món i serà un honor dirigir aquesta obra mestra amb uns cantants tan grans.

**En ser un títol tan popular, molts dels que vinguin a veure l'òpera ja la coneixeran. Què creu que pot aportar de nou des del fossat?**

Espero poder aportar una connexió entre l'orquestra i els cantants que farà que l'òpera sigui una unitat. L'orquestra serà tan important com els cantants, i el drama serà poderós en la seva unitat, o això espero! I sense talls!

**I a tots aquells que veuen *La traviata* per primer cop, què els diria?**

Espero que sigui la primera vegada de moltes i que Verdi atrapi la seva ànima i el seu cor tal com ho va fer amb mi quan era molt jove i vaig escoltar aquesta òpera per primera vegada.

---

**“Sempre intento buscar  
a les notes allò que el  
compositor podria haver  
volgut dir”**

---

**—Maria: En tenim prou, si ens estimem.**

**—Tony: Aquí no. No ens deixaran.**

**—Maria: Llavors fugirem.»**

## ***West Side Story***

**Música de Leonard Bernstein i text de Stephen Sondheim**

La traviata - Giuseppe Verdi

[Tornar a l'índex](#)

# *La traviata*

**Jaume Tribó**



La traviata al Liceu la temporada 1957/68

— **al Liceu**



[Tornar a l'índex](#)

### Estrena absoluta

6 de març de 1853, al Teatro La Fenice de Venècia

### Estrena de la segona versió, definitiva

6 de maig de 1854 al Teatro San Benedetto de Venècia

### Estrena al Gran Teatre del Liceu

25 d'octubre de 1855

### Darrera representació al Liceu

18 de juliol de 2015

### Total de representacions

251

El temps canvia els gustos i això també és aplicable a l'òpera. Mentre que durant més de cent anys semblava que els títols preferits a tot el món eren *Rigoletto* i *Aida*, ara –segons les llistes que donem per fidedignes– resulta que *La traviata* ha esdevingut el títol més representat. No ens en queixem, perquè els mèrits en són molts. Aquí, d'ençà de l'estrena barcelonina el 1855, ha tingut públic sempre fidel. La cronologia de *La traviata* al Liceu és gloriosa. Centrada en els personatges de Violetta, Alfredo i Germont, aquí ha tingut els més grans intèrprets, amb dives italianes o de repertori bàsicament italià, com Rosina Penco, Gemma Bellincioni, Hariclea Darclée, Rosina Storchio, Gilda Dalla Rizza, Mafalda Favero, Renata Tebaldi, Magda Olivero, Renata Scottò, Virginia Zeani, Edita Gruberová, Patrizia Ciofi i Elena Moşuc. A aquests noms, cal afegir-hi les dives del país: Graziella Pareto, Mercè Llopart, Elvira de Hidalgo, Mercè Capsir, Maria Espinalt i Montserrat Caballé.

Amb *La traviata*, el Liceu té, però, un gran buit: el 22 de febrer de 1886



Hariclea Darclée



Francesco Tamagno



Angelo Masini

Adelina Patti, la més gran diva de l'època, canta aquesta òpera al Teatre Principal. Al Liceu no hi arribà a actuar mai; pagava poc.

Entre els tenors, la llista és igualment impressionant: Roberto Stagno, Francesco Tamagno, Angelo Masini, Edoardo Garbin, Tito Schipa, Antoni Cortis, Pau Civil, Gianni Raimondi, Luciano Pavarotti, Jaume Aragall, Franco Bonisolli, Josep Carreras, Alfredo Kraus, Roberto Alagna...

Els barítons, igualment il·lustres: Leone Giraldoni, Sir Charles Santley, Riccardo Stracciari, Mattia Battistini, Apollo Granforte, Mario Basiola, Raimon Torres, Rolando Panerai, Enzo Mascherini, Manuel Ausensi, Piero Cappuccilli, Vicenç Sardinerro, Joan Pons, Leo Nucci i Carlos Álvarez.

El públic del Liceu sempre ha tingut una estimació especial envers Verdi, per bé que la crítica no sempre compartís aquesta estimació. Resulta més que curiós llegir la crítica de l'estrena de *La traviata* al Liceu que recollia el *Diario de Barcelona* el 28 d'octubre de 1855: «Poco inspirado estuvo á la verdad el maestro verdi en la composicion de *la traviata*...; Hay en la composicion poca originalidad». Quaranta anys més tard *La traviata* era considerada una «òpera tan gastada que aburre á los públicos».

Rebentada per la crítica però aplaudida pel públic, *La traviata* ha tingut al Liceu tres o quatre èpoques esclatants, com a la darrerria del segle XIX, amb els mítics tenors Roberto Stagno –que en aquella *Traviata* no va cantar ni la *cabaletta* ni l'ària precedent– i Francesco Tamagno (pri-

[Tornar a l'índex](#)



Riccardo Stracciari,  
Mercè Capsir



Mattia  
Battistini

mer Otello verdità) i tres sopranos de la fama de Gemma Bellincioni, Hariclea Darclée i Rosina Storchio. Els anglesos s'admiraran amb la presència el 1864 del noble Sir Charles Santley, anunciat com a Carlo Santley, *primo baritono assoluto*.

Els primers anys del segle xx trobem a *La traviata* l'Alfredo «amorós» de Tito Schipa i dos dels més grans intèrprets que han existit del «papà Germont»: Mattia Battistini i Riccardo Stracciari. Per tradició oral, la memòria històrica ens recorda que quan cantava aquest últim, el poble canviava el títol de l'òpera, que esdevenia *La stracciata*. Stracciari, que ja cantava *La traviata* al Liceu el 1912, en va fer quatre edicions diferents, l'última el 1939. El *Diario de Barcelona* de l'1 de desembre de 1912 lamentava «la repetición de una romanza tan vulgar por su melodía...» («Di Provenza»). Pel que fa a la soprano protagonista, hem de convenir que la més prodigada Violetta liceista ha estat la barcelonina Mercè Capsir, que n'arribà a fer sis edicions.



Tito Schipa



Rolando Panerai

I arribem a la dècada dels anys cinquanta. Pocs teatres d'òpera poden lluir d'haver tingut com a Violetta de *La traviata*, l'una rere l'altra, en poc menys de vint anys, Renata Tebaldi (1953), Magda Olivero (1956), Renata Scotto (1961), Virginia Zeani (1963) i Montserrat Caballé (1969 i 1973). També la figura del tenor, Alfredo, ha anat agafant una importància que sempre se li havia negat. *La traviata* era obra de soprano i baríton. Alfredo era un rol del tot menystingut i que sovint no cantava ni l'ària «De' miei bollenti



Renata Tebaldi



Magda  
Olivero

[Tornar a l'índex](#)

spiriti». De la *cabaletta* «Oh mio rimorso» cal recordar que fins al 1956, en què la va exhumar Gianni Raimondi, feia gairebé cent anys que no s'havia sentit al Liceu.

Les grans Violettes van provocar la presència de gran tenors. I així, el 1963 trobem el trist debut de Luciano Pavarotti, innegablement indisposat, amb galls ja al brindis i que no va passar de la primera representació. Venen després les veus de Jaume Aragall, Franco Bonisolli, Josep Carreras, Alfredo Kraus i Roberto Alagna. Els últims barítons liceistes no són menys grans: Manuel Ausensi, Piero Cappuccilli, Vicenç Sardinero, Joan Pons, Leo Nucci, Àngel Òdena i Carlos Álvarez. *La traviata* té alguns punts febles i el més evident és la *cabaletta* del baríton «No, non udrai rimproveri». Fins a l'edició de la temporada 2001/02, aquesta *cabaletta* era sistemàticament eliminada. Això ja es feia el 1862, tot i que ens consta per la premsa que el públic protestava contra aquell tall. Els mèrits d'aquesta òpera ens semblen avui prou evidents, tot i que no sempre ha estat així. El 17 d'abril de 1863, després de la representació, el programa es va allargar amb un *divertimiento*, un «Paso del polichinela», un *paso* per les ballarines senyores Noverini i Castellanos i encara el «Gran paso de los zancos» pel jove artista senyor Haslam. Amb *La traviata* no n'hi havia hagut prou. Amb més de dues-cents cinquanta representacions, l'anecdolari de *La traviata* al Liceu també és generós. La representació del 28 de febrer de 1863 va ser «Á beneficio de los



Gianni  
Raimondi



Renata  
Scottò



Manuel Ausensi



Piero Cappuccilli,  
Virginia Zeani



Luciano  
Pavarotti



Jaume  
Aragall



Franco  
Bonisoli



Josép Carreras



Vicenç  
Sardinero

**Pocs teatres d'òpera poden lluir d'haver tingut com a Violetta de *La traviata*, l'una rere l'altra, en poc menys de vint anys, Renata Tebaldi (1953), Magda Olivero (1956), Renata Scotto (1961), Virginia Zeani (1963) i Montserrat Caballé (1969 i 1973)**

pobres; para socorrer las necesidades de nuestros semejantes que gimen afligidos por los horrores de la misèria». El 15 de març de 1873 l'empresa anuncia que el tenor Anastai es nega absolutament a venir a complir el contracte, i aprofitant la circumstància que el *signor* Massato està de pas per Barcelona, ha aconseguit que s'encarregui de la part d'Alfredo. El tenor ho accepta «sin pretensiones de ninguna classe». Se'l va deixar acabar la representació, però va ser l'única.

*La traviata* del 16 d'abril de 1876 no va merèixer cap crítica. Aquella nit el Teatre Principal estrenava *Aida* a Barcelona i això convulsà la vida operística de la ciutat. I fem referència encara a la *serata d'onore* que la diva Elvira de Hidalgo (nascuda a Vall-de-roures, a la comarca del Matarranya) va fer el 13 de desembre de 1923. «Del segon al quart acte la Sra. Hidalgo cantarà escollides àries de llur [sic, al programa de mà] selecte repertori».



Edita  
Gruberová,  
Alfredo Kraus



Joan Pons



Graziella Pareto



La traviata - Giuseppe Verdi

[Tornar a l'índex](#)



Evlira de  
Hidalgo



Patrizia Clofi



Carlos Álvarez



Montserrat  
Caballé



Elena Mósuc



Roberto Alagna



Leo Nucci

Consulteu la  
cronologia  
detallada



**Tots vosaltres! L'heu matat! I al meu germà i a en Riff. No ho heu fet amb bales o amb armes, sinó amb l'odi. I ara jo també puc matar, perquè jo ara també odio!**

## ***West Side Story***

**Música de Leonard Bernstein i text de Stephen Sondheim**

# Cronologia

Any	Giuseppe Verdi	Música
<b>1813</b>	Neix el 10 d'octubre a l'aldea de Le Roncole (Parma, sota ocupació francesa)	Neix Wagner. Rossini es fa famós amb <i>Tancredi</i>
	<b>Art i ciència</b>	<b>Història</b>
	Austen publica <i>Pride and prejudice</i>	Comença la decadència de Napoléon
		<b>Música</b>
<b>1820</b>	El seu pare li regala una espineta abans dels 8 anys. Des d'aquella època toca amb l'organista local	La Scala estrena <i>Margherita d'Anjou</i> (Meyerbeer)
	<b>Art i ciència</b>	<b>Història</b>
	Descobriments de la quinina (Pelletier-Caventou) i de <i>La venus de Milo</i>	Neix el futur rei Vittorio Emanuele II. Comença el Trienni Constitucional a Espanya
		<b>Música</b>
<b>1832</b>	El rebutja el Conservatori de Milà, ciutat on pren lliçons privades i aprofundeix en l'òpera	<i>L'elisir d'amore</i> (Donizetti)
	<b>Art i ciència</b>	<b>Història</b>
	Larra comença els seus articles periodístics. <i>Oda a la pàtria</i> (Aribau)	Espanya substitueix la forca pel garrot en les penes de mort
		<b>Música</b>
<b>1836</b>	Es casa amb Margherita Barezzi, filla del seu mecenes	Glinka estrena l'òpera <i>Una vida pel tsar</i> . Oratori <i>Paulus</i> (Mendelssohn)
	<b>Art i ciència</b>	<b>Història</b>
	París inaugura l'Arc de Triomphe	Espanya reconeix la independència de Mèxic

Any	Giuseppe Verdi	Música
<b>1838</b>	Mor la seva primogènita (un any) i neix el segon fill	Estrena de l'òpera de Berlioz <i>Benvenuto Cellini</i>
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Morse mostra en públic el telègraf elèctric	Coronació de la reina Victòria a Londres
		<a href="#">Música</a>
<b>1839</b>	La Scala estrena la seva primera òpera, <i>Oberto</i> , amb ajuda i actuació de Giuseppina Strepponi, futura segona muller. Mor el fill	Moren el músic barceloní Ferran Sor i el tenor francès Adolphe Nourrit
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Primera publicació de l'abreviatura ok ( <i>Boston Morning Post</i> ). Daguerre anuncia la daguerrotípia	Acaba la I Guerra Carlista ( <i>Abrazo de Vergara</i> )
		<a href="#">Música</a>
<b>1840</b>	Estrena <i>Un giorno di regno</i> . Mor la seva dona	<i>La fille du régiment</i> (Donizetti). Mor Paganini
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Mor el pintor romàntic Caspar David Friedrich	Anglaterra emet el primer segell postal
		<a href="#">Música</a>
<b>1841</b>	Medita deixar la música en morir la família i fracassar la segona òpera	Estrena del ballet <i>Giselle</i> amb música d'Adolphe Adam
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Richard Owen inventa la paraula <i>dinosaure</i> (llangardaix terrible en grec)	Espartero substitueix Maria Cristina de Borbó com a regent
		<a href="#">Música</a>
<b>1842</b>	Triomf musical i popular amb <i>Nabucco</i> , al·legoria del patriotisme italià contra l'ocupació; Strepponi encarna Abigaille	Fundació de la New York Philharmonic Orchestra (NYPO)
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Mor Stendhal	Gran Bretanya obté Hong Kong. Espartero bombardeja Barcelona per sufocar una revolta



Any	Giuseppe Verdi	Música
<b>1843</b>	Torna a triomfar, amb la patriòtica <i>I lombardi</i>	<i>Der fliegende Holländer</i> (Wagner)
	<u>Art i ciència</u>	<u>Història</u>
	<i>A Christmas Carol</i> (Dickens)	Isabel II comença a regnar. Neix el diari <i>News of the World</i>
		Música
<b>1844</b>	Comença el que en va dir <i>anni di galera</i> , anys de producció frenètica i de menys qualita	<i>Grand traité d'instrumentation et d'orchestration modernes</i> (Berlioz)
	<u>Art i ciència</u>	<u>Història</u>
	<i>Les trois mousquetaires</i> (Dumas pare). <i>Don Juan Tenorio</i> (Zorrilla)	Narváez presideix el Govern espanyol: Dècada Moderada
		Música
<b>1845</b>	Estrena <i>Alzira</i> , que considera la seva pitjor obra	<i>Tannhäuser</i> (Wagner). Liszt actua a Barcelona
	<u>Art i ciència</u>	<u>Història</u>
	Merimée publica <i>Carmen</i> a la <i>Revue des Deux Mondes</i>	Els Estats Units incorporen Florida i Texas
		Música
<b>1847</b>	Estrena <i>Macbeth</i> (la seva primera obra shakesperiana), <i>I masnadieri</i> (Londres), <i>Jérusalem</i> (París)	Neix el Liceu. Mor Mendelssohn
	<u>Art i ciència</u>	<u>Història</u>
	Hoe patenta la premsa rotativa de vapor	Neix <i>Il Risorgimento</i> , diari que dóna nom al nacionalisme italià
		Música
<b>1848</b>	<i>Il corsaro</i>	Mor Donizetti
	<u>Art i ciència</u>	<u>Història</u>
	Dumas fill publica <i>La dame aux camélias</i> (base de <i>La traviata</i> ), que Verdi veu representada a París (1852)	Revolucions liberals europees. <i>Manifest der Kommunistischen Partei</i> (Marx-Engels). Tren Barcelona-Mataró

Any	Giuseppe Verdi	Música
<b>1851</b>	<i>Rigoletto</i> . Viu amb Strepponi sense casar-s'hi: crítiques a Busseto. Primer & Nabucco\$ al Liceu (24 maig)	Sarsuela <i>Jugar con fuego</i> (Barbieri)
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Singer patenta la màquina de cosir i Gorrie la de fer gel. Mor el pintor Turner	Londres obre la primera Exposició Universal
		<a href="#">Música</a>
<b>1853</b>	Triomfa <i>Il trovatore</i> . Després fracassa <i>La traviata</i> , estrenada el 6 de març a La Fenice	Steinway obre a Manhattan la seva fàbrica de pianos
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Haussmann comença a redissenyar París, que Verdi freqüenta en aquesta època	Inicis de la Guerra de Crimea
		<a href="#">Música</a>
<b>1854</b>	A <i>San Benedetto</i> (Venècia) triomfa la segona producció de <i>La traviata</i>	Mor el tenor Giovanni Battista Rubini
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Comencen a publicar-se <i>Le Figaro</i> i <i>El Norte de Castilla</i>	Pius IX proclama el dogma de la Immaculada Concepció
		<a href="#">Música</a>
<b>1855</b>	Primera <i>Traviata</i> del Liceu (25 d'octubre)	Arrieta estrena la sarsuela <i>Marina</i>
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Moren els escriptors Charlotte Brontë i Gérard de Nerval	Terratrèmol d'Ansei Edo (Japó): uns 7.000 morts. Desamortització de Madoz
		<a href="#">Música</a>
<b>1859</b>	<i>Un ballo in maschera</i> . Es casa amb Strepponi	França fixa un patró del diapasó que s'internacionalitzarà
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	<i>The origin of species</i> (Darwin). Restauració dels Jocs Florals, impuls de la Renaixença	Dunant idea la Creu Roja a la Batalla de Solferino de la unificació italiana

Any	Giuseppe Verdi	Música
<b>1861</b>	Diputat del primer Parlament italià	<i>Un ballo in maschera</i> al Liceu i primer incendi del teatre
	Art i ciència	Història
	Monturiol prova amb èxit el submarí <i>Ictíneo</i>	Unificació d'Itàlia, recolzada per Verdi. Mor Cavour. Guerra de Secessió als Estats Units
		Música
<b>1862</b>	Estrena de <i>La forza del destino</i> (Sant Petersburg)	Reinauguració del Liceu
	Art i ciència	Història
	Victor Hugo publica <i>Les Misérables</i>	Lincoln proclama l'alliberament dels esclaus
		Música
<b>1867</b>	<i>Don Carlos</i> . Adopta Maria Carrara	<i>An der schönen blauen Donau</i> (Johann Strauss)
	Art i ciència	Història
	Sholes inventa la màquina d'escriure amb teclat Qwerty. Nobel inventa la dinamita	Primer volum de <i>Das Kapital</i> (Marx)
		Música
<b>1871</b>	Estrena de <i>Aida</i> (El Caire)	Arrieta estrena la segona versió de <i>Marina</i>
	Art i ciència	Història
	Bradley patenta l'oleomargarina	Comuna de París. Stanley busca i troba Livingstone
		Música
<b>1872</b>	<i>Aida</i> triomfa a La Scala i per Europa	Neix el músic català Joaquim Malats
	Art i ciència	Història
	Creen el Metropolitan Museum of Art de Nova York. Sorgeix <i>L'Esquetlla de la Torratxa</i>	Comença la III Guerra Carlina

Any	Giuseppe Verdi	Música
<b>1873</b>	Componen el <i>Requiem</i> al morir el escriptor Manzoni	Neix Rakhmaninov
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Verlaine dispara Rimbaud, que en aquella època escriu <i>Une saison en enfer</i>	Abdicació d'Amadeu I i I República espanyola: Figueras i F.Pi i Margall, presidents
		<a href="#">Música</a>
<b>1874</b>	Nomenat senador italià	Mor Clavé, impulsor de les corals catalanes
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Primera exposició impressionista (París)	Restauració borbònica a Espanya
		<a href="#">Música</a>
<b>1876</b>	Mor Piave, llibretista de <i>La traviata</i> i més obres de Verdi	El teatre de Bayreuth representa la Tetralogia de Wagner. <i>La Gioconda</i> (Ponchielli)
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Bell patenta el telèfon, després de l'invent de Meucci. <i>Bal au moulin de la Galette</i> (Renoir)	Mor l'anarquista Bakunin
		<a href="#">Música</a>
<b>1887</b>	Triomfa amb <i>Otello</i>	Estrena de <i>Tannhäuser</i> al Liceu. Berliner patenta el gramòfon
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Primera pedra de la Tour Eiffel (París)	Itàlia emprèn la seva expansió colonial
		<a href="#">Música</a>
<b>1893</b>	La Scala estrena la seva última òpera, <i>Falstaff</i>	Una vintena de morts per una bomba al Liceu en obrir temporada. <i>Manon Lescaut</i> (Puccini)
	<a href="#">Art i ciència</a>	<a href="#">Història</a>
	Diesel patenta el motor dièsel	Patent de Coca-Cola

Any	Giuseppe Verdi	Música
<b>1897</b>	Mor Strepponi	Mor Brahms. <i>La revoltosa</i> (Chap)
	<u>Art i ciència</u>	<u>Història</u>
	Primera projecció cinematogràfica a Barcelona, dos anys després dels Lumière	Barcelona incorpora Gràcia, Sant Martí, Sant Andreu, Sant Gervasi, Sants i Les Corts
		Música
<b>1899</b>	Funda a Milà la Casa di Riposo per Musicisti, que perviu; hi està enterrat amb Strepponi	Sibelius compon <i>Finlandia</i>
	<u>Art i ciència</u>	<u>Història</u>
	Bayer patentava l'aspirina	Espanya perd Puerto Rico, que passa als Estats Units. Fundació del FC Barcelona
		Música
<b>1901</b>	Agonitza gairebé una setmana per un atac i mor al Gran Hotel de Milà, prop de La Scala	Richard Strauss actua al Liceu amb dos poemes simfònics seus
	<u>Art i ciència</u>	<u>Història</u>
	Marconi transmet un missatge en Morse a través de l'Atlàntic	A Catalunya neixen l'Escola Moderna de Ferrer i Guàrdia, la Lliga Regionalista i l'Associació Wagneriana

# Playlist

## *La traviata*

L'òpera està plena de fatalitats i finals tràgics que es desencadenen per malalties. Aquesta temporada 2020-21 el Liceu presenta els tres títols més importants on les protagonistes moren de tuberculosi pulmonar, una infecció bacteriana que afecta els pulmons: *La traviata* (Violetta), *Les contes d'Hoffmann* (Antònia) i *La bohème* (Mimi). Estrenades respectivament els anys 1853, 1881 i 1896, en un moment on aquestes malalties no tenien cura, hi ha una

aproximació artística diferent sobre una mateixa circumstància. La malaltia es va convertir de seguida en un tema recurrent en l'art i la cultura del moment (segurament com ara la COVID-19 esdevindrà un important estímul creatiu). La història de l'òpera mostra l'evolució dels coneixements mèdics, els efectes curatius, el poder de la fe en la medicina i fins i tot l'engany. Aquí us en presentem alguns exemples.

GIUSEPPE VERDI

### ***La traviata***

Una dona que es transforma al llarg de l'òpera i vol convèncer una societat severa que el seu amor cap a Alfredo és de debò. Després de vèncer els obstacles, quan per fi els dos amants es troben, Violetta ja està terriblement malalta i ja no tindran temps.

Una representació romàntica on la malaltia consumeix dones joves del segle XIX.

*Maria Callas, Giuseppe di Stefano, Tito Gobbi, Fedora Barbieri, Eugenia Ratti, Silvio Maionica i Nicola Zaccaria. Teatro alla Scala de Milà. Director: Antonino Votto. 1957. EMI-Warner.*

---

JACQUES OFFENBACH

### ***Les contes d'Hoffmann***

Antònia canta la trista "Elle a fui, la tourterelle", però pateix de tuberculosi i cantar empitjora la seva salut. El Dr. Miracle la convencerà que continuï fent-ho amb un final fatal. Aquí el doctor representa l'engany, però, alhora, és una sàtira davant la impossibilitat de tenir un tractament.

*Joan Sutherland, Plácido Domingo, Gabriel Bacquier i Orchestre de la Suisse Romande. Director: Richard Bonyngue. 1990. London Records.*

GIACOMO PUCCINI

### ***La bohème***

A *La bohème* trobem una aproximació més moderna sobre la malaltia. Els protagonistes viuen en la pobresa i la marginalitat, i l'heroïna, Mimi, transitarà cap a la mort sense intervenció mèdica. Un metge que no apareix en cap moment i on fins i tot Rodolfo, disfressant tot plegat de gelosia, vol deixar Mimi perquè se sent incapaç d'afrontar la seva mort: "Invan nascondo la mia vera tortura. Amo Mimi sovra ogni cosa al mondo, io l'amo, ma ho paura! Mimi è tanto malata!"

*Mirella Freni, Luciano Pavarotti, Elisabeth Harwood, Rolando Panerai, Gianni Maffeo i Berliner Philharmoniker. Director: Herbert von Karajan. 1990. Decca.*

---

WOLFGANG AMADEUS MOZART

### ***Le nozze di Figaro***

El doctor Bartolo, personatge que apareix en dos títols operístics, *Le nozze di Figaro* i *Il barbiere di Siviglia*, amb llibrets creats per Beaumarchais, es reconeix a si mateix com un gran metge. Li agraden les joves i és preceptor de Rosina (de la qual també ambiciona el dot).

*Bryn Terfel, Alison Hagley, Hillevi Martinpelto, Rodney Gilfry i English Baroque Soloists. Director: John Eliot Gardiner. 2001. Archiv.*

GAETANO DONIZETTI

## **L'elisir d'amore**

El doctor Dulcamara, professor de totes les arts, venedor d'una panacea curativa, "mou el paralític, sana l'apoplèctic, l'asmàtic, l'histèric, el diabètic, restableix el timpà, enrobusteix el raquític i fins i tot cura el dolor de fetge, que darrerament està tan de moda". Les coincidències faran que Nemorino cregui que ha estat el famós elisir el que li donarà una fortuna i la mà d'Adina.

*Luciano Pavarotti, Joan Sutherland, Dominic Cossa, Spiro Malas i English Chamber Orchestra. Director: Richard Bonyngé. 2006. Decca.*

---

GEORGES BIZET

## **Le docteur Miracle**

Aquesta òpera, escrita quan Bizet només tenia 18 anys, explica la història de Silvio, el qual, enamorat de Lauretta, es farà passar per metge i en curar el Podestà de Pàdua obtindrà la seva mà.

*Christiane Eda-Pierre, Robert Massard, Rémy Corazza i Orchestra Radio France. Director: Bruno Amaducci. 2002. Opera d'Oro.*

RICHARD WAGNER

## **Parsifal**

Una de les ferides que mai es curen, com la d'Amfortas al *Parsifal* de Wagner. Amfortas, que custòdia la llança del Grial, és ferit al costat per la mateixa per Klingsor. Aquesta ferida no es cura mai i li fa mal cada vegada que el Sant Grial és exposat. Parsifal recupera la llança i, només tocant-la, guareix la ferida.

*George London, Martti Talvela, Hans Hotter, Jess Thomas i Gustav Neidlinger. Director: Hans Knappertsbusch. Festival Bayreuth. 2019. Decca.*

---

ROBERT GERHARD

## **La pesta**

És inevitable citar *La pesta* de Gerhard: cantata (que no òpera) amb narrador, basada en la novel·la d'Albert Camus i estrenada a Londres l'any 1964, que explica la invasió d'Orà als anys quaranta per rates que transmeten la pesta a la població. Es tancarà la ciutat per evitar l'expansió de l'epidèmia, i hi haurà molts morts i sofriment. La malaltia desapareix sense la certesa que no torni a aparèixer.

*Michael Lonsdale, BBC Symphony Chorus i JONDE. Director: Edmond Colomer. 1996. Audis/Naive.*

# **Víctor García de Gomar**

DIRECTOR ARTÍSTIC DEL GRAN TEATRE DEL LICEU

# SEAT MÓ

Free your moves



## NOVA **SEAT MÓ** **eSCOOTER 125**

**100% Elèctrica.**

Descobreix la nova SEAT MÓ eScooter 125 i fes de la ciutat un lloc millor. Mou-te amb estil, sense emissions ni sorolls.



Escafeja el codi o visita [seatmo.com](https://www.seatmo.com)

**Pre-reserva-la ara i aconsegueix un paquet de llançament exclusiu valorat en 300€.**

Subjecte a les condicions de pre-reserva que es podran consultar a <https://www.seatmo.com/condiciones-gerales-compra/>

[seatmo.com](https://www.seatmo.com)



# Biografies



## Speranza Scappucci

Directora musical

Nascuda a Itàlia, es graduà a la Juilliard School de Nova York i al Conservatorio di Musica Santa Cecilia de Roma. Al llarg de la seva trajectòria ha treballat a sales de Viena, París, Roma, Barcelona, Zuric, Los Angeles i Nova York. Des de l'any 2017 és la principal directora convidada de l'Opéra Royal de Wallonie a Lieja. Aquesta temporada té previst dirigir *Les contes d'Hoffmann*, *La traviata* i un concert amb Jonas Kaufmann a Lieja; a més de debutar al Théâtre du Capitole de Tolosa de Llenguadoc dirigint *Così fan tutte*, *La traviata* a la Metropolitan Opera de Nova York, i també dirigirà *Lucia di Lammermoor* al New National Theatre de Tòquio i a Zuric. A més, té previst participar en la gravació de treballs discogràfics amb la soprano Marina Rebeka, el tenor Saimir Pirgu i el contrabaixista Ödön Rácz.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2017/18 amb *Attila*.



## Daniel Montané

Director musical

Nascut a Barcelona i graduat cum laude en composició i direcció per la Kunst Universität de Graz, ha obtingut el primer premi del Concurs per a Joves Directors d'Orquestra de la Ciutat de Granada. Actualment és el director principal de l'Staatstheater Mainz (Alemanya). Al llarg de la seva trajectòria ha dirigit a la Semperoper de Dresden, Staatstheater de Nuremberg, Staatstheater Kassel, National Theater de Mannheim, Theater Lübeck, Teatre Bolxoi de Minsk, Opéra de Toló, Cape Town Opera, Megaron de Tessalònica i Gasteig de Munic, entre d'altres. Així com als festivals de Peralada, la Corunya i Sotxi. Com a director principal de les òperes de Bremen i Ulm, ha dirigit més de quaranta títols: *Le Grand Macabre*, *Der fliegende Holländer*, *Nabucco*, *Rienzi*, *Maometto II*, *Norma*, *La Cenerentola*, *Aida*, *La traviata*, *Madama Butterfly*, *Tosca*, *Mazepa*, *Ievgueni Oneguï*, *Der Rosenkavalier*, *Salome*, *The turn of the screw* i *Peter Grimes*. Ha dirigit concerts simfònics i gales líriques amb grans cantants, com Sonia Ganassi o Sondra Radvanovsky.

Debuta al Gran Teatre del Liceu com a director musical.



## David McVicar

Director d'escena

Nascut a Glasgow, es formà a la Royal Scottish Academy of Music and Drama. Ha dirigit nombroses òperes, com *Andrea Chénier*, *Les troyens*, *Adriana Lecouvreur*, *Aida*, *Salome*, *Le nozze di Figaro*, *Faust*, *Die Zauberflöte*, *Rigoletto*, *Die Meistersinger von Nürnberg*, *Giulio Cesare*, *Tosca*, *Norma*, *Cavalleria rusticana*, *Pagliacci*, *Maria Stuarda*, *Anna Bolena*, *Il trovatore*, *Wozzeck*, *Rusalka*, *Elektra*, *Manon*, *La traviata*, *Così fan tutte*, *Don Giovanni*, *Tristan und Isolde*, *Pelléas et Mélisande*, *Madama Butterfly*, *Der Rosenkavalier*, *Agrippina*, *Macbeth* i *Don Carlo*, entre d'altres. En teatres d'arreu, com la Royal Opera House de Londres, Lyric Opera of Chicago, Teatro alla Scala de Milà, Scottish Opera de Glasgow, Théâtre des Champs Élysées de París, La Monnaie de Brussel·les, Teatre Mariïnski de Sant Petersburg, Oper de Frankfurt, Deutsche Staatsoper de Berlín, així com als festivals de Glyndebourne i Ais de Provença.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2006/07 amb *Manon*, i hi ha tornat amb *Adriana Lecouvreur* (2011/12), *Agrippina* (2013/14), *La traviata* (2014/15), *Andrea Chénier* (2017/18) i *La clemenza di Tito* (2019/20).



## Marie Lambert

Repositora

Nascuda a França, estudià literatura a París i Bolonya, i també es formà al Teatro alla Scala de Milà. Ha dirigit òperes, com *Zazà* o *La voix humaine*, i ha estat directora associada en diversos títols, com *Madama Butterfly* o *La Cenerentola*, a més d'haver estat la directora de reposició de *La traviata*, *La clemenza di Tito*, *Die Meistersinger von Nürnberg* i *Carmen*. També ha traduït a l'italià *Vent du soir* (J. Offenbach). Al llarg de la seva carrera ha treballat amb els directors Piero Faggioni en *La fanciulla del West* o *Don Quichotte*, David McVicar al cicle de *L'anell del nibelung*, *Les troyens* o *Die Meistersinger von Nürnberg*. També ha col·laborat amb Liliana Cavani, Alfredo Arias, Micha van Hoecke i Chiara Muti. La seva feina li ha permès treballar a l'Opera Holland Park de Londres, La Monnaie de Brussel·les, Opéra National de París, Welsh National Opera de Cardiff, Teatro Real de Madrid, Maggio Musicale Fiorentino, així com als festivals de Glyndebourne i Buxton.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2014/15 amb *La traviata*, i hi ha tornat amb *Andrea Chénier* (2017/18).



## Tanya McCallin

Escenògrafa i figurinista

Ha treballat arreu del món en produccions de teatre de text i en òpera. Pel que fa a la lírica, ha participat en *Rigoletto*, que es va poder veure a la Royal Opera House de Londres, Teatro Real de Madrid i Festival de Savonlinna; *Le nozze di Figaro* a Londres i València; *Der Rosenkavalier* a l'Scottish Opera de Glasgow, Opera North de Leeds, English National Opera (ENO) de Londres i Den Norske Opera d'Oslo; *La traviata* a Glasgow, Grand Théâtre de Ginebra i Madrid; *The turn of the screw* a l'ENO, Macbeth al Teatre Mariinski de Sant Petersburg; *Manon* a l'ENO, Dallas, New Zealand Opera d'Auckland, Houston Grand Opera i Lyric Opera de Chicago; *La traviata* al Teatre Bolxoi de Moscou; *Les contes d'Hoffmann* al Festival de Salzburg; *Semele* al Théâtre des Champs Élysées de París; *Così fan tutte* a l'Opéra National du Rhin d'Estrasburg; *Il barbiere di Siviglia* a l'ENO, així com Carmen a Londres, Oslo, Austràlia i a la Xina.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 1996/97 amb *Il barbiere di Siviglia*, i hi ha tornat amb *Manon* (2006/07) i *La traviata* (2014/15).



## Andrew George

Coreògraf

Abans de dedicar-se a les coreografies per a produccions d'òpera, va treballar com a ballarí per a Matthew Bourne. Ha coreografiat òperes com *Andrea Chénier*, *Les troyens*, *Adriana Lecouvreur*, *Salome*, *The turn of the screw*, *Agrippina*, *Die Walküre*, *Die Entführung aus dem Serail*, *Die Meistersinger von Nürnberg*, *Giulio Cesare*, *Carmen* o *La traviata*, entre d'altres. Coreografies que ha presentat en teatres com la Royal Opera House i l'English National Opera de Londres, Lyric Opera of Chicago, Royal Danish Opera de Copenhaguen, Teatro Regio di Torino, Grand Théâtre de Genève, Teatro Real de Madrid, The Metropolitan Opera de Nova York, Sydney Opera House, New National Theatre de Tòquio, Wiener Staatsoper, Oper Frankfurt, Théâtre des Champs-Élysées de París, Deutsche Staatsoper Berlin, La Monnaie de Brussel·les, Teatro alla Scala de Milà, Opéra national du Rhin d'Estrasburg; així com els festivals de Glyndebourne o Salzburg.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2011/12 amb *Adriana Lecouvreur*, i hi ha tornat amb *Agrippina* (2013/14), *La traviata* (2014/15) i *Andrea Chénier* (2017/18).



## Jennifer Tripton

Il·luminadora

A més de treballar en teatre, òpera i dansa, actualment imparteix classes sobre il·luminació a la Yale School of Drama de New Haven. Ha estat reconeguda amb els premis Dorothy and Lillian Gish (2001) i Jerome Robbins (2003) i les beques Gracie i MacArthur. Entre els seus treballs recents en òpera trobem *The loser* (David Lang) a LA Opera de Los Angeles, i en dansa el ballet *Principia* (Justin Peck) al New York City Ballet.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 1974/75 amb The Paul Taylor Dance i hi ha tornat en diverses ocasions, les darreres amb l'«Homenatge a Enric Granados» (2015/16) i *La clemenza di Tito* (2019/20).



## Conxita Garcia

Directora del Cor del Gran Teatre del Liceu

Conxita Garcia és la directora del Cor del Gran Teatre del Liceu, càrrec que la projecta com una de les figures més rellevants de la direcció coral de la seva generació.

Nascuda a Barcelona, es graduà en direcció d'orquestra, direcció de cor i cant. Va ser directora-fundadora del Cor Jove de l'Orfeó Català i sotsdirectora de l'Orfeó Català. També ha estat directora del Cor dels Amics de l'Òpera de Girona i presidenta de la Federació de Corals Joves de Catalunya, amb qui va ser guardonada amb el Premi Nacional de Cultura de la Generalitat de Catalunya (1994). Paral·lelament a l'activitat com a directora del cor del GTL i com a directora invitada d'altres agrupacions corals, desenvolupa també una important labor pedagògica en cursos internacionals de direcció coral. Ha realitzat nombrosos concerts per les millors sales d'arreu d'Europa i nombrosos enregistraments per a CD, DVD, ràdio i televisió.

Debutà al Gran Teatre del Liceu com a mestra assistent del cor i ha col·laborat en la direcció musical de diferents produccions operístiques. Continuadora del estil de cant iniciat per Romano Gandolfi i seguit per José Luis Basso, de qui Conxita Garcia en fou directora assistent, va ser nomenada directora titular del Cor del Gran Teatre del Liceu l'any 2015.



## Kristina Mkhitarian

Soprano (Violetta Valéry)

Es graduà al Galina Vixnévskaia Theatre Studio de Moscou, posteriorment estudià amb Ruzanna Lisician al Gnesins Music College i completà la seva formació vocal a la Gnesin Academy of Music. L'any 2017 guanyà el segon premi del concurs Operalia. Al llarg de la seva trajectòria ha treballat amb els directors Bertrand de Billy, Keri-Lynn Wilson, Domingo Hindoyan, Plácido Domingo, Yuri Bashmet, Fabio Biondi, Maksim Lemelianitxev, Yves Abel, Leonardo García Alarcón, Jakub Hrůša i Jan Latham-Koenig, entre d'altres. Ha cantat els papers de Micaëla (*Carmen*) a Londres, *La traviata* a la Deutsche Oper de Berlín, Bayerische Staatsoper de Munic, Palm Beach Opera, Royal Opera House Muscat, i a Caracal·la amb el Teatre dell'Òpera de Roma; *Rigoletto*, *Don Pasquale* i *La sonnambula* al Teatre Bolxoi de Moscou; Lauretta (*Gianni Schicchi*) a la Metropolitan Opera de Nova York i Royal Danish Opera de Copenhaguen; Medora (*Il corsaro*) a València, i Rinaldo (*Armida*) al Festival de Glyndebourne, entre d'altres.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.



## Pretty Yende

Soprano (Violetta Valéry)



Guanyadora dels primers premis en els concursos Belvedere i Operalia, poc després s'incorpora a l'Accademia del Teatro alla Scala de Milà on rep classes de Mirella Freni. Al llarg de la seva trajectòria ha cantat en teatres internacionals com l'Opéra national de Paris, The Metropolitan Opera de Nova York, Royal Opera House de Londres, Deutsche Oper Berlin, Deutsche Staatsoper Berlin, Bayerische Staatsoper de Munic, Opernhaus Zürich o LA Opera de Los Angeles, entre d'altres. Entre els seus compromisos recents hi ha *L'elisir d'amore*, *Lucia di Lammermor*, *Benvenuto Cellini*, *La fille du régiment*, *Il barbiere di Siviglia*, *Roméo et Juliette*, *I puritani*, *Les pêcheurs de perles*, *Manon*, *Le Comte Ory*, *La traviata*, *Don Pasquale* o *La sonnambula*. Ha publicat els treballs discogràfics *A Journey i Dreams* amb Sony Classical.

Cantà per primer cop al Gran Teatre del Liceu la temporada 2011/12 en el concert *Una altra nit de Montserrat Caballé*, hi debutà escènica amb *Don Pasquale* (2014/15), i hi ha tornat amb *I puritani* (2018/19).



## Lisette Oropesa

Soprano (Violetta Valéry)

Especialista en el repertori del bel canto italià, Mozart i l'òpera francesa, canta regularment en els principals teatres d'òpera americans i europeus. Va néixer a Nova Orleans de pares cubans. Estudià flauta durant dotze anys abans d'estudiar cant a la Louisiana State University. Després de guanyar el concurs Met Opera National Council Auditions de The Metropolitan Opera de Nova York, ingressà a The Lindemann Young Artist Development Program. Als 22 anys debutà en un rol principal, va ser com a Susanna (*Le nozze di Figaro*) al Metropolitan de Nova York, i des d'aleshores en aquest mateix teatre ha participat en més de 100 representacions en papers diferents. Entre els seus compromisos

recents i futurs hi ha *Die Entführung aus dem Serail* (El rapte en el serrall) a Viena, *La traviata* a Madrid i Nova York, i *Il barbiere di Siviglia* a París, a més de concerts a Dresden, París, Praga, Roma i Zuric.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2018/19 amb *Rodelinda*.



## Ermonela Jaho

Soprano (Violetta Valéry)

Nascuda a Albània i actualment resident a Nova York, va començar a rebre classes de cant als 6 anys d'edat. Va guanyar una beca que li va permetre estudiar amb Katia Ricciarelli a Màntua; posteriorment es traslladà a Roma i ingressà a l'Accademia Nazionale di Santa Cecilia. Ha guanyat premis de cant, entre d'altres, a Milà, Ancona i Rovereto.

Al seu repertori destaquen els papers de Violetta (*La traviata*), *Madama Butterfly* i *Suor Angelica*. A més del repertori italià, també ha cantat obres de Massenet, Offenbach, Auber, Bizet, Chabrier, Gounod, Händel, Milhaud, Mozart, Poulenc, Prokófiev, Rimski-Kórsakov, Johann Strauss, Stravinsky i Txaikovski.

Entre els seus compromisos recents hi ha *Suor Angelica* i *Madama Butterfly* a Munic; *Violetta* a París, Londres i Berlín; *Valentine (Les huguenots)* a París i Munic; *Anna (Le villi)* a Londres, i *Anna Bolena* amb Opera Australia.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2012/13 amb *Madama Butterfly*, i hi ha tornat amb *Otello* (2015/16) i *Turandot* (2019/20).



## Laura Vila

Mezzosoprano (Flora Bervoix)

És graduada superior pel Conservatori del Liceu i recentment ha interpretat el rol de Carmen, dirigida escènica per Emilio Sagi a Xangai i Nanquín, així com Leonora (*La favorita*) al Teatro Cervantes de Màlaga amb Ismael Jordi i Carlos Álvarez. Ha col·laborat a *La verbena de la Paloma* interpretant Rita amb els Amigos de la Ópera de la Corunya i *I puritani* (Enrichetta) a l'Ópera d'Oviedo. Inicià la seva carrera amb els Amics de l'Òpera de Sabadell interpretant els papers de Dorabella (*Così fan tutte*), Amneris (*Aida*), Fenena (*Nabucco*), Adalgisa (*Norma*), Orfeo (*Orfeo ed Euridice*), Isabella (*L'italiana in Algeri*), Carmen i Éboli (*Don Carlo*), entre d'altres. També ha interpretat Zaida (*Il turco in Italia*) a Oviedo, Flora (*La traviata*) al Festival de Peralada, Maddalena (*Rigoletto*) a Bilzen, Lola (*Cavalleria rusticana*) a Palma, a més de participar a *Moses und Aron* al Teatro Real de Madrid.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2013/14 amb *Cendrillon*.



## Gemma Coma-Alabert

Mezzosoprano (Annina)

Va obtenir el primer premi del Conservatoire National de París i perfeccionà la seva formació a la Guildhall School of Music and Drama de Londres i a Le Studio de l'Opéra de Lió. Ha actuat a la Wheeler Opera House d'Aspen, Teatro Real de Madrid, Palau de les Arts de València, Teatro de la Maestranza de Sevilla, ABAO de Bilbao, Théâtre National de l'Opéra Comique i Théâtre des Champs Élysées de París, així com al Festival de Peralada. Treballa habitualment amb l'Orquestra Simfònica de Barcelona (OBC), amb la qual ha interpretat les obres *El pessebre* (P. Casals), *Dante* (E. Granados) i *Rèquiem* de Dvořák, i amb la qual també té previst cantar el *Rèquiem* de Verdi i *El giravolt de maig* de Toldrà.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2003/04 amb *L'enfant et les sortilèges*, i hi ha tornat amb *Les contes d'Hoffmann* i *Madama Butterfly* (2012/13), *L'Atlàntida*, *La sonnambula* i *Suor Angelica* (2013/14), *La traviata* i *Così fan tutte* (2014/15), *Le nozze di Figaro*, *Rèquiem de Mozart* i *Werther* (2016/17), *Andrea Chénier* (2017/18) i *Luisa Miller* i un recital Schönberg-Mahler (2018/19).



## Pavol Breslik

Tenor (Alfredo Germont)

En començar la seva carrera l'any 2005 va ser nomenat cantant jove de l'any pels crítics de la revista Opernwelt. Després de tres anys a l'Ensemble de l'Staatsoper Unter den Linden de Berlín inicià la seva trajectòria per teatres europeus, així com a la Metropolitan Opera de Nova York. A la Wiener Staatsoper ha interpretat els papers de Lenski (*Jevgueni Oneguïn*), Nemorino (*L'elisir d'amore*) i Alfredo (*La traviata*); a la Bayerische Staatsoper de Munic ha estat Gennaro (*Lucrezia Borgia*) al costat d'Edita Gruberová, i Edgardo (*Lucia di Lammermoor*) amb Diana Damrau. Al mateix teatre també ha cantat Tamino (*La flauta màgica*), Belmonte (*El rapte del serrall*), Idamante (*Idomeneo, re di Creta*) o Rinuccio (*Gianni Schicchi*), entre d'altres. A la Royal Opera House de Londres ha interpretat Lenski, Ferrando (*Così fan tutte*), Tamino i Don Ottavio (*Don Giovanni*).

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2009/10 amb *Die Entführung aus dem Serail*, i hi ha tornat amb *Die Zauberflöte* (2011/12) i *L'elisir d'amore* (2017/18).



## Dmitry Korchak

Tenor (Alfredo Germont)

Format a Rússia a l'Acadèmia de Victor Popov com a cantant i director, guanyador del segon premi del Concurs Tenor Francesc Viñas i doblement premiat a l'Operalia de l'any 2004 a Los Angeles, la seva carrera el porta a teatres i auditoris d'arreu del món, com el Carnegie Hall i Metropolitan Opera de Nova York, LA Opera de Los Angeles, Teatro dell'Opera de Roma, Teatro alla Scala de Milà, Opéra Bastille de París, Royal Opera House de Londres, Staatsoper de Berlín, Bayerische Staatsoper de Munic, Teatro Real de Madrid, Teatro Regio de Torí, Teatro Regio de Parma, etc. Entre els seus compromisos d'aquesta temporada, ha debutat com a Alfredo (*La traviata*) a Barcelona i en el rol de Rodolfo (*La bohème*) a Berlín, a més d'interpretar *Werther* a Budapest o *Il pirata* al festival KlangVokal de Dortmund, entre d'altres.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2015/16 amb *Otello* (G. Rossini), i hi ha tornat amb *Don Giovanni* (2016/17) i *Les pêcheurs de perles* (2018/19).



## George Gagnidze

Baríton (Giorgio Germont)

Nascut i format a Tbilissi (Geòrgia), debutà interpretant Renato (*Un ballo in maschera*) al teatre de la seva ciutat natal. Després de guanyar el Concurs de Veus Verdianes de Busseto inicià una carrera que l'ha portat pels principals teatres i festivals d'arreu del món com The Metropolitan Opera House de Nova York amb títols com *Rigoletto*, *Macbeth*, *Tosca*, *Il tabarro*, *Pagliacci*, *Cavalleria rusticana*, *Aida* o *Khovànsxina*; al Teatro alla Scala de Milà hi ha cantat títols com *Rigoletto*, *La traviata*, *Tosca* o *Aida*; *La traviata*, *Otello*, *Tosca*, *Francesca da Rimini* i *Aida* a l'Opéra national de Paris; *Andrea Chénier* i *Aida* a la San Francisco Opera; *Nabucco* i *Tosca* a la Wiener Staatsoper; *Simon Boccanegra*, *Aida* i *Tosca* al Teatro Real de Madrid; així com *Nabucco* i *La traviata* a l'Arena di Verona. Recentment ha interpretat Germont a la Royal Opera House de Londres, i Iago (*Otello*) a la Deutsche Oper Berlin i Washington National Opera, entre d'altres.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2010/11 amb *Pagliacci* i *Cavalleria rusticana*.



## Àngel Òdena

Baríton (Giorgio Germont)

Nascut a Tarragona, es llicencià en Geografia i Història. El seu repertori inclou títols com *Il barbiere di Siviglia*, *La cenerentola*, *L'italiana in Algeri*, *L'elisir d'amore*, *Lucia di Lammermoor*, *Roberto Devereux*, *La favorita*, *Don Pasquale*, *Il duca d'Alba*, *Don Giovanni*, *Così fan tutte*, *Werther*, *Carmen*, *Faust*, *Thaïs*, *Tannhäuser*, *Tristan und Isolde*, *Manon Lescaut*, *Madama Butterfly*, *Il tabarro*, *La bohème*, *Pagliacci*, *Cavalleria rusticana*, *Un ballo in maschera*, *Don Carlo*, *Aida*, *Il trovatore*, *La traviata*, *Attila*, *Otello*, *Macbeth*, *Nabucco*, *Falstaff*, *Simon Boccanegra* i *Rigoletto*, entre d'altres. Títols que ha cantat en els teatres d'òpera de ciutats com Barcelona, Madrid, Hamburg, Berlín, Palerm, Nàpols, Bolonya, Florència, Torí, Atenes, Venècia, París, Aurenja, Tolosa de Llenquadoc, Llemotges, Lausana, Verona, Amsterdam, Miami o Nova York.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 1997/98 amb *L'elisir d'amore*, i ha tornat en nombroses ocasions, les darreres amb *La traviata* (2014/15), *Simon Boccanegra* (2015/16), *Rigoletto* (2016/17), *Cavalleria rusticana*, *Pagliacci* i *Aida* (2019/20).



## Giovanni Meoni

Baríton (Giorgio Germont)

Relacionat amb la música des de petit, completà la seva formació com a cantant amb Leo Ferri a Roma. Guanyador de diversos premis de cant nacionals i internacionals, debutà l'any 1991 com a Marcello (*La bohème*) a Rieti. Des d'aleshores ha cantat en teatres d'arreu del món, com la Metropolitan Opera de Nova York, Wiener Staatsoper, Opernhaus Zurich, Bayerische Staatsoper de Munic, Staatsoper d'Hamburg i Teatre Bolxoi de Moscou, entre d'altres. L'han dirigit els mestres Riccardo Muti, Zubin Mehta, Myung-Wun Chung, Gary Bertini, Daniele Gatti, Daniel Oren, Gianluigi Gelmetti, Alain Lombard, Nello Santi, Donato Renzetti o Renato Palumbo, així com els directors d'escena Franco Zeffirelli, Hugo De Ana, Pierluigi Pizzi, Robert Carsen, Denis Krief, Giuliano Montaldo, Jonathan Miller, Beni Montresor, Alberto Fassini, Gilbert Deflo o Renzo Giacchieri.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2012/13 amb *Madama Butterfly*, i hi ha tornat amb *Simon Boccanegra* (2015/16) i *Un ballo in maschera* (2017/18).



## Antonio Lozano

Tenor (Gastone)



Nascut a Múrcia, es formà al Conservatori Superior de música de València amb Consol Rico i Ana Luisa Chova. El seu repertori actual inclou rols com Don Ottavio (*Don Giovanni*), Belmonte (*El rapte del serrall*), Tamino (*La flauta màgica*), Ferrando (*Così fan tutte*), Aufidio (*Lucio Silla*), Lindoro (*L'italiana in Algeri*), Elvino (*La sonnambula*), Sostrate (*Il prigioner superbo*), El jove comte (*Die Soldaten*), Don Gaspar (*La favorita*), Amintas (*L'Olimpiade*), Claudio (*La Salustia*), Acis (*Acis and Galatea*), entre d'altres.

Ha actuat en teatres com el Teatro alla Scala de Milà, Teatro Real de Madrid, Teatro Campoamor d'Oviedo, Opera Philadelphia, Teatro La Fenice de Venècia, Teatro dell'Opera di Roma, Teatro di San Carlo de Nàpols, De Nationale Opera d'Amsterdam, Palau de les Arts de València o Amsterdam Concertgebouw.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2008/09 amb *La cabeza del Bautista*, i hi ha tornat amb *Parsifal* (2010/11), *Lucio Silla* (2012/13), *Kàtia Kabànova* i *L'enigma di Lea* (2018/19) i *Doña Francisquita* (2019/20).



## Gerardo Bullón

Baríton (baró Douphol)

Nascut a Madrid, estudià a l'Escuela Superior de Canto de la seva ciutat, així com també art dramàtic. Intèrpret d'òpera i sarsuela, ha cantat nombrosos títols, com *Don Giovanni*, *Tosca*, *Gianni Schicchi*, *Rigoletto*, *Madama Butterfly*, *Carmen*, *Così fan tutte*, *L'elisir d'amore*, *Il barbiere di Siviglia*, *La finta giardiniera*, *Roméo et Juliette*, i de sarsuela: *La revoltosa*, *Marina*, *El dúo de la Africana*, *Los diamantes de la corona*, *La gallina ciega*, *Luisa Fernanda*, *El barquillero*, *La chulapona*, *El bateo* i *Agua, azucarillos y aguardiente*, entre d'altres. Ha treballat amb els directors Nicola Luisotti, Ivor Bolton, Guillermo García Calvo i Óliver Díaz; i els d'escena Robert Wilson, Graham Vick, Deborah Warner o José Carlos Plaza.

Canta habitualment al Teatro Real i Teatro de la Zarzuela de Madrid, i recentment ha debutat a l'Opéra Montecarlo amb *Street scene*.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.



## Tomeu Bibiloni

Baríton (marquès d'Obigny)

Nascut a Palma, ha cantat els títols de *Don Pasquale*, *Don Giovanni*, *Die Zauberflöte*, *Così fan tutte*, *El retablo de Maese Pedro*, *Rita* i *Dido and Aeneas*, en teatres i auditoris espanyols i internacionals, com el Teatro Real de Madrid, Palau de les Arts de València, Ópera Las Palmas, Teatro de la Maestranza de Sevilla, Teatre Principal de Palma, Dutch National Opera & Ballet d'Amsterdam, així com al Palau de la Música Catalana, Concertgebouw d'Amsterdam i Admiralspalast de Berlín. També als festivals de Peralada, San Lorenzo de El Escorial i Quinzena Musical de Sant Sebastià. L'han dirigit els mestres Marco Armiliato, Jesús López-Cobos, Alberto Zedda, Plácido Domingo i els directors d'escena Robert Carsen, Robert Wilson, Woody Allen o Emilio Sagi, entre d'altres.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.



## Felipe Bou

Baix (doctor Grenvil)

Després de llicenciar-se en dret l'any 1990, perfeccionà els estudis de cant amb Antonio Blancas i Alfredo Kraus. Ha cantat en nombrosos teatres i auditoris, com el Théâtre du Capitole de Tolosa de Llenguadoc, Teatro dell'Opera de Roma, Deutsche Oper am Rhein de Düsseldorf, Teatro Regio de Parma, Concertgebouw d'Amsterdam, Teatro Massimo de Palerm, Wiener Staatsoper, Teatro Nacional de Santiago de Xile, Maggio Musicale Fiorentino, i al Festival de Bregenz. També als principals teatres, auditoris i festivals espanyols. Entre els seus compromisos recents hi ha Wurm (*Luisa Miller*) a Nàpols, Ferrando (*Così fan tutte*) i Colline (*La bohème*) a São Paulo, Sparafucile (*Rigoletto*) a Oviedo, Banco (*Macbeth*) i Rodolfo (*La sonnambula*) a Vigo, entre d'altres.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 1998/99 amb Alcina, i hi ha tornat amb D.Q. *Don Quijote* en Barcelona (2000/01), *Don Giovanni* (2002/03), *La bohème* (2011/12) i *Madama Butterfly* i *L'enigma di Lea* (2018/19).

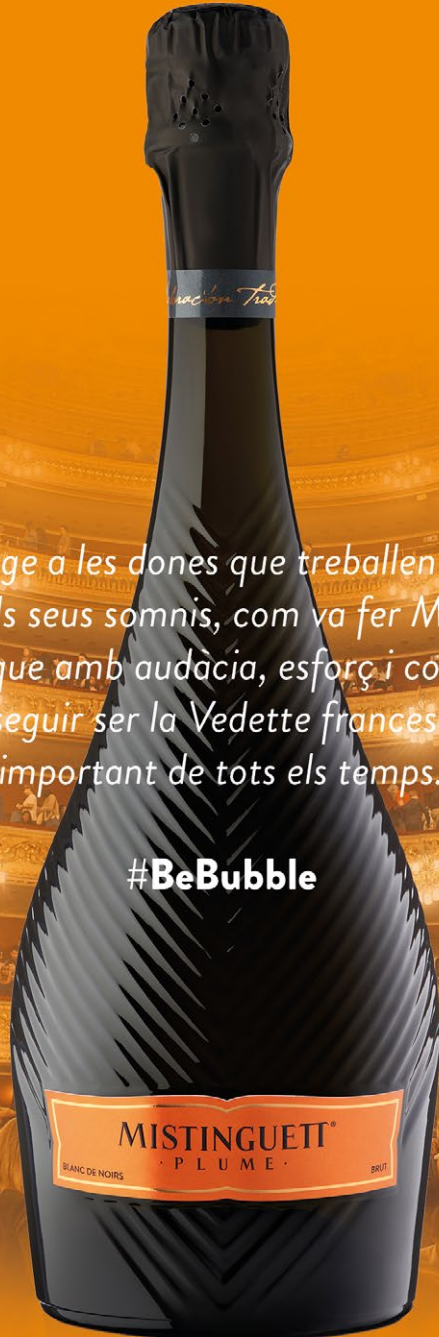


# MISTINGUETT®

VALLFORMOSA

Un homenatge a les dones que treballen cada dia per realitzar els seus somnis, com va fer Mistinguett.  
Una dona que amb audàcia, esforç i constància va aconseguir ser la Vedette francesa més important de tots els temps.

**#BeBubble**



## Relació personal Gran Teatre del Liceu

### DIRECCIÓ GENERAL

Valentí Oviedo

#### Secretaria de direcció

Ariadna Pedrola

#### Assessoria jurídica

Elionor Villén

Anna Ferrando

Natàlia Sanz

### DIRECCIÓ ARTÍSTICA I PRODUCCIÓ

Víctor García de Gomar

Leticia Martín

#### Planificació

Yolanda Blaya

Maria Subirana

#### Contractació i figuració

Albert Castells

Meritxell Penas

M. Carme Ventura

#### Producció executiva

Silvia García

Joan Rimbau

#### Producció d'esdeveniments

Muntsa Inglada

Deborah Tarridas

#### Sobretítols

Glòria Nogué

Marc Renau

### DIRECCIÓ MUSICAL

Josep Pons

Antoni Pallès

Josep M<sup>a</sup> Armengol

Núria Piquer

#### Arxiu musical

Josep Carreras

Elena Rosales

#### Mestres assistents musicals

Rodrigo de Vera

Vanessa García

David-Huy Nguyen-Phung

Jaume Tribó

Véronique Werklé

#### Regidoria musical

Lluís Alsius

Luca Ceruti

Micky Galindo

Sebastián Popescu

#### Orquestra

Kai Gleusteen

Òscar Alabau

Olga Aleshinski

César Altur

Joaquín Arrabal

Sandra Luisa Batista

Joan Andreu Bella

Lluís Bellver

Francesc Benítez

Jordi Berbegal

Josep M. Bernabeu

Claire Bobij

Kostadin Bogdanoski

Bettina Brandkamp

Esther Braun

Mercè Brotons

Pablo Cadenas

Javier Cantos

Josep Antón Casado

Andrea Ceruti

J. Carles Chordà

Carles Chordà

Francesc Colomina

Carme Comeche

Albert Coronado

Charles Courant

Savio de la Corte

Birgit Euler

Juan Pedro Fuentes

Alejandro Garrido

Juan González Moreno

Ródica Mónica Harda

Piotr Jeczmyk

Aleksandar Krapovski

Magdalena Kostrzewaska

Émilie Langlais

Francesc Lozano

Jing Liu

Kalina Macuta

Sergii Maiboroda

Darío Mariño Varela

Enric Martínez

Jorge Martínez Campos

Manuel Martínez

Juanjo Mercadal

Jordi Mestres

Aleksandra Miletic

Albert Mora

David Morales

Liviu Morna

Mihai Morna

Emili Pascual

M<sup>a</sup> Dolors Paya

Enric Pellicer

Raúl Pérez

Cristoforo Pestalozzi

Ionut Podgoreanu

Alexandre Polonski

Sergi Puente

Annick Puig

Ewa Pyrek

Joan Renart

M<sup>a</sup> José Rielo

Artur Sala

Guillermo Salcedo

Fulgencio Sandoval

Cristian Sandu

Javier Serrano

Oleg Shport

Oksana Solovieva

Juan M. Stacey

Barbara Stegemann

Raul Suárez

Renata Tanellari

Guillaume Terrail

Franck Tollini

Yana Tsanova

Marie Vanier

Bernardo Verde

Jorge Vilalta

Matthias Weinmann

#### Cor

Conxita García

Alejandra M. Aguilar

Josep M. Bosch

Margarita Buendía

José L. Casanova

Alexandra Codina

Xavier Comorera

Miguel Ángel Curras

Dimitar Darlev

Gabriel Antonio Diap

Mariel Fontes

Elisabeth Gillming

Ignasi Gomar

Oihane González de Viñaspre

Olatz Gorrotxategi

Ramon Grau

Lucas Gropo

Gema Hernández

Andrés Omar Jara

M. Carmen Jiménez

Sung Min Kang

Hortènsia Larrabeiti

Yordanka León

Graham Lister

Glòria López Pérez

M. Dolors Llonch

Raquel Lucena

Mónica Luezas

Elisabet Maldonado

Aina Martín

Encarnació Martínez

Xavier Martínez

Ivo Mischev

Raquel Momblant

Daniel Muñoz

Plamen G. Papazikov

M<sup>a</sup> Àngles Padró

Eun Kyung Park

Natàlia Perelló

Marta Polo

Joan Prados

Joan Josep Ramos

María Genís Ricart

Miquel Rosales

Maria Such

Olga Szabo

Llorenç Valero

Ingrid Venter

Elisabet Vilaplana

Helena Zaborowska

Guisela Zannerini

#### Servei educatiu i El Liceu Apropa

Jordina Oriols

Irene Calvís

Carles Gibert

Josep Maria Sabench

Pilar Villanueva

### DEPT. COMUNICACIÓ I EDICIONS

Nora Farrés

#### Prensa

#### Digital

Christian Machío

#### Edicions

Sònia Cañas

#### Arxiu

Helena Escobar

Enric Escofet

#### Producció d'audiovisuals

Clara Bernardo

Berta Regot

Santi Gila

#### Disseny

Lluís Palomar

## DEPT. ECONOMICOFINANCER

### Ana Serrano

Cristina Esteve  
Núria Ribes

### Control econòmic

M. Jesús Fèlix  
Gemma Rodríguez

### Comptabilitat

Jesús Arias  
M. José García

### Tresoreria i assegurances

Jordi Cabrero  
Roser Pausas

### Compres

M. Isabel Aguilar  
Javier Amorós  
Eva Grijalba  
Anna Zurdo

## DEPT. DE MÀRQUETING I COMERCIAL

### Mireia Martínez

Pol Avinyó  
Montse Cardona  
Jesús García  
Teresa Lleal  
Gemma Pujol  
Judith Ruiz

### Abonaments i localitats

M. Carme Aguilar  
Diana Diaz  
Oriol Gallart Riu  
Juli Granes Valles  
Victoria Iglesias  
Aroa Lebron  
Agnès Pérez  
Ariadna Porta  
Ana López Suárez  
María Nuño Martínez  
Josefa Padros  
Marta Pasarín Closa  
Alicia Pizcueta Muro  
Sonia Puig-Gros  
Marta Ribas  
Gemma Sanchez  
Judith Vila Beltrán

## DEPT. DE PATROCINI, MECENATGE

### I ESDEVENIMENTS

#### Helena Roca

Sandra Modrego  
Sandra Oliva  
Mireia Ventura  
**Esdeveniments**  
Isabel Ramón  
Marcos Romero  
Paulina Soucheiron

## DEPT. DE RECURSOS HUMANS

### I SERVEIS GENERALS

#### Jordi Tarragó

### Administració de personal

Jordi Aymar  
Mercè Siles

### Formació i seguretat i salut laboral

Rosa Barreda

### Recepció

Cristina Ferraz

### Servei mèdic

Mireia Gay

## Seguretat

Ferran Torres

## Informàtica

Pilar Foixench  
Raúl López  
Xavier Massotti  
Albert Sust

## Instal·lacions i manteniment

Susana Expósito  
Domingo García  
Isaac Martín

## DEPT. DE RELACIONS

### INSTITUCIONALS

### Relacions Públiques

#### Estefania Sort

Yolanda Bonilla  
Laura Prat

### Sala

Marian Casals  
Xavier Pérez

## DEPT. TÈCNIC

### Xavier Sagrera

### Oficina tècnica

Marc Comas  
Guillermo Fabra  
Natàlia Paradela  
Eduard Torrents

### Coordinació escènica

Maria de Frutos  
Miguel Ángel García  
Txema Orriols

### Administració de personal

Cristina Viñas  
Judit Villalmanzo

### Logística i transport

José Jorge González  
Blai Munuera  
Lluís Suárez

### Maquinària

Albert Anguera  
Ricard Anguera  
Joan A. Antich  
Natàlia Barot  
Albert Brignardelli

Raúl Cabello  
Ricard Delgado  
Yolanda Escoda

Sebastià Escutia  
Emili Fontanals  
Angel Hidalgo  
Ramon Llinàs  
Eduard López  
Francesc X. López  
Begoña Marcos

Aduino J. Martínez

Manuel Martínez  
Roger Martínez  
Eduard Melich  
Bautista V. Molina

Albert Peña  
Esteban Quífer

Carlos Rojo  
Salvador Pozo  
Esther Sanclemente

Andrés Sánchez  
Jordi Segarra

## Luminotècnica

Susana Abella  
Ferran Capella  
Sergi Escoda  
Oriol Franquesa  
Jordi Gallues  
J Pere Gil

Anna Junquera  
Antonio Larios  
Joaquim Macià  
Francesc Macip

Antoni Magriña  
Vicente Miguel  
Enric Miquel  
Alfonso Ochoa

Carles A. Pascua  
Robert Pinies  
José C. Pita  
Ferran Pratdesaba

Josué Sampere

### Tècnica d'audiovisuals

Jordi Amate

Antoni Arrufat  
Amadeo Pabó  
Carles Rabassa

Josep Sala  
Antoni Ujeda  
Àngel Vilchez

### Atrezzo

Javier Andrés  
Stefano Armani  
José Luis Encinas  
Montserrat Gandia

Miguel Guillén  
Fernando Jiménez  
Antoni Lebrón  
Ana Pérez

Lluís Rabassa  
Jaume Roig  
Josep Roses  
Mariano Sánchez  
Vicente Santos

### Regidoria

Llorenç Ametller  
Immaculada Faura  
Xesca Llabrés  
Jordi Soler

### Sastreria

Rui Alves  
Alejandro Curcó  
Rafael Espada  
David Farré

Cristina Fortuny  
Victòria Gallego  
Carne González  
Esther Linuesa

Jaime Martínez  
Dolors Rodríguez  
Glòria Royo  
Javier Sanz

Montserrat Vergara  
Ana Sabina Vergara  
Alba Viader  
Patricia Viguier

Eva Vilchez

### Caracterització

Susana Ben Hassan  
Monica Núñez  
Liliana Pereña  
Miriam Pintado  
Núria Valero

**Direcció**

Nora Farrés

**Coordinació**

Sònia Cañas i Helena Escobar

**Continguts**

Albert Galceran i Jaume Radigales

**Col·laboradors en aquest programa**

Jordi Fernández, Albert Galceran, Javier Pérez Senz, Jaume Radigales, Jaume Tribó

**Disseny original**

Bakoom Studio

**Disseny**

Minimilks

**Fotògrafs**

Antoni Bofill, Christian Machío

Dipòsit Legal: B 22096-2020

**Copyright 2020:**

Gran Teatre del Liceu sobre tots els articles d'aquest programa i fotografies pròpies

**Informació sobre publicitat i Programa de Patrocini i mecenatge**

liceubarcelona.cat / mecenes@liceubarcelona.cat / 93 485 86 31

**Comentaris i suggeriments**

edicions@liceubarcelona.cat

**La Fundació del Gran Teatre del Liceu és membre de**



BARCELONA  
GLOBAL  
o Citizens Platform  
for Ideas in Motion

**El Gran Teatre del Liceu ha obtingut les certificacions**

EMAS (Ecomanagement and Audit Scheme)

ISO 14001 (Sistema de gestió ambiental)

ISO 50001 (Sistema de gestió energètica)

Distintiu de garantia de qualitat ambiental



Liceu  Opera  
Barcelona